

EESTI METS

METSA JA JAHINDUSE KUUKIRI

SISU:

Deklaratsioon Eesti astumise puhul Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu.
Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsus.

Põllutööstuse ministri käskkirj.

Elavtarad ning kaitsevööd aedade, hoonete, põldude, heinamaade ja muude kõlvikute kaitseks — *A. Mathiesen.*

Kuuse-kooreüraskite tõrjest riigimetsades aastail 1938 ja 1939 — *E. Kohh.*

Progressiivselt tõusev tükitõotasu ja hooaja preemiad tõstavad töötamist raietöödel — *K. Salev.*

Mõningaid andmeid meie kütteenete tarvitusest — *Edg. Vester.*

Riigimetsateenijate koosolekult — *V. Mut.*

Märkmeid metskonna asjaajajate töö- ja palgaoludest — *ORA.*

XVII Metsateadlaste Päev (Järg) — *Peeter Rõigas.*
Mitesuguseid teateid.

Sichergesetz...
Revat

1940. 15. AUGUST NR. 8
XX AASTAKÄIK

AD

Akadeemilise Metsaseltsi, Eesti Metsateenijate Ohingu ja Eesti Metsaühingute
Liidu häälekandja

Tellimise hind kr. 3.50 aastas, kr. 2.— poolaastas, kr. 1.— veerandaastas, üksiknumber 40 senti.

Eesti Metsatööstus

Tallinn, Falkpargi 4

Metsa- ja saetud materjalide valmistamine, müük ning eksport • Ule riigi müüakse metsamaterjale metskondades

Küttepuude väike- müügilaod:

Tallinnas, Laeva tän. 6,	tel. 316-84
Tallinnas, Juureveo tän. 10	" 444-16
Tartus, Soola 23	" 27-28
Valgas	" 1-73
Viljandis, Pärna tän. 4	" 13
Võrus, Vaksali tee	" 10
Petseris	" 77
Jõhvis, raudteejaam	" 1-09
Põltsamaal, Veski tän. 4	" 42
Kehras, raudteejaam	
Aegviidus, raudteejaam	
Rakveres, Narvas, Tapal, Paides, Elvas ja Pärnus korraldavad väikemüüki linnaavalitsused	

Lauamaterjalide müügilaod:

Tallinnas, Küti t.	tel. 441-16
Tartus, Saekoja 1	" 37-52
Pärnus (Fröhlingi ja Livoo- nia laopl.)	" 6-67
Petseris	" 77
Sarus (Valgamaal)	tel. Taheva 10
Punapargis	tel. Kil.-Nõmme 65

Viljandis, Taheval, Jõgeval, Valgas,
Põltsamaal, Otepääl, Järva-Jaanis ja
metskondades, kus teostatakse palkide
läbisaaigimist

EESTI METS

METSANDUSE JA JAHINDUSE KUUKIRI

VÄLJAANDJAD:

Akadeemiline Metsaselts.
Eesti Metsateenijate Ühing.
Eesti Metsaühingute Liit.

Peatoimetajad
Prof. O. DANIEL ja V. MUTT.
Vastutav toimetaja
VASSILI MUTT.

TOIMETUSE AADRESS:
Tallinn, postkast 97.

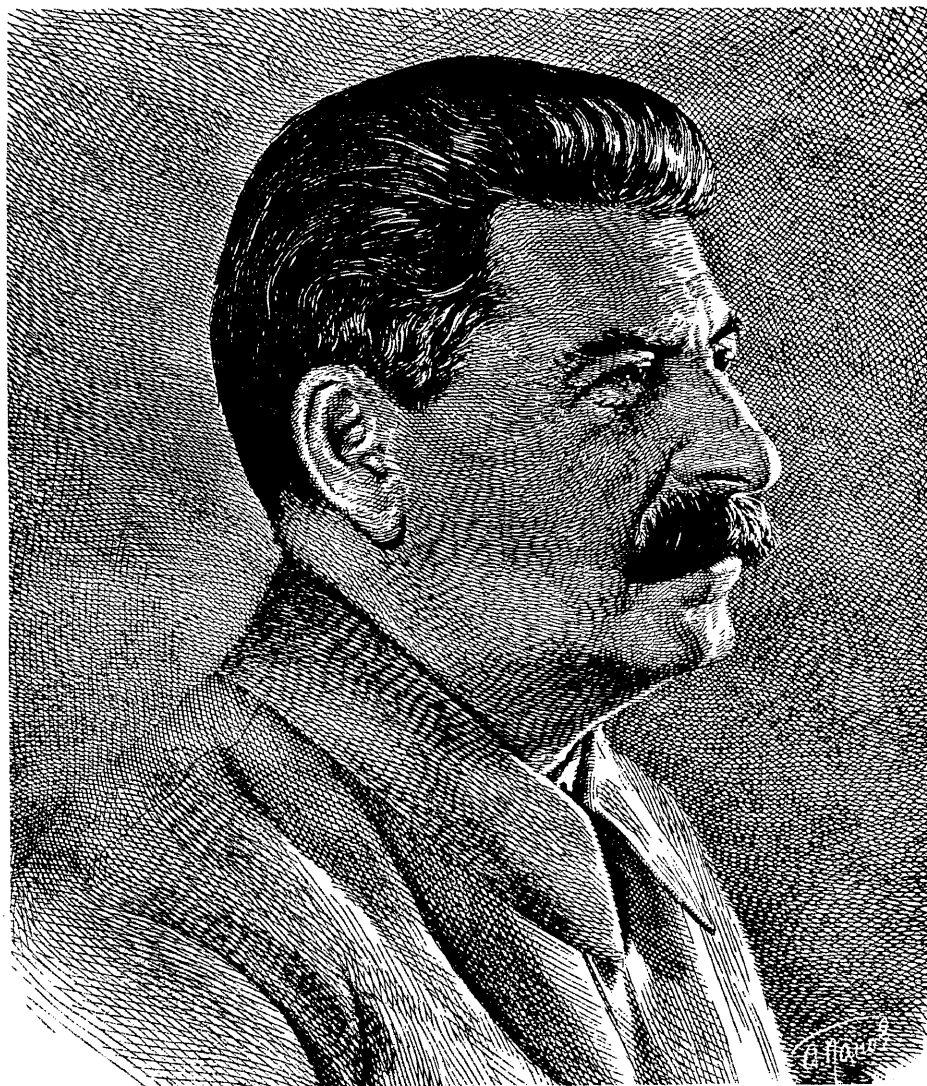
TOIMETUSE ASUKOHT:
Tallinn, Lai tän. 39/41,
tel. 464-76.

POSTI JOOKSEV ARVE NR. 155

XX aastakäik

15. augustil 1940

Nr. 8

Kogu maailma töötava rahva õpetaja ja juht
Josif Vissarionovitš Stalin

Deklaratsioon Eesti astumise puhul Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu

Eesti rahvas on palju aastaid kannatanud reaktsioonilise kurnamisrežiimi surve all, alistatud röövimisele ja orjastamisele ja määratud vaesusele ja poolnälgimisele.

Eesti töölise ja töötava intelligentsi osaks oli krooniline tööpuudus ja täieline ebakindlus homse päeva eest.

Eesti talurahvas kannatas maataoleku ja maanappuse, võla- ja riigimaksudekoorma, liigkasuvõtjate ja spekulantide surve all.

Reaktsioonilise kliki majandamine oli viinud riigi ummikusse. Eesti rahvamajandus viidi langusele. Ta tootmisjõud ei arenenud. Rahva juurekasv vähenes alata. Rahvuslik sissetulek langes ikka rohkem, kogu rahva võlg kasvas üha. Tööstus sattus ikka rohkem sõltuvusse väliskapitalist. Põllumajanduse saatus oli maailmaturu tujude võimuses. Nii suurenes ikka enam Eestile hukatuslik poliitiline ja majanduslik sõltuvus imperialistlikest röövijaist, välismaa kapitalistidest ja pankuritest.

Endise reaktsioonilise režiimi rahvavastane poliitika viis Eesti hukkumise äärele. Eestit ähvardas hädaoht muutuda imperialistide saagiks.

Ajal, kui Eesti rahva kõige elulisemad huvid nõudsid kõige tihedamat ja kõigekülsemat koostööd Nõukogude Liiduga, ehitas endiste Eesti võimulolijate klikk rahva kahjuks kunstlikke müüre Eesti ja NSVL rahvaste vahel. Oma klassi kasuahnitsemise kitsarinnalistes huvides ta külvas vaenu meie rahva ja NSVL rahvaste vahele, arendades inimvihkavat šovinismi. Ta püüdis kõigiti segada meie ja Nõukogude rahvaste vennalikku lähenemist, tõkestades sõpruse ja tiheda, kindla liidu kujunemist meie suure naabriga — võitmatu Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduga.

Endine valitsus asus murdma Eesti ja NSVL vahel 28. septembril 1939. a. sõlmitud lepingut ja tõukas meie riigi äraandlikult sõja ja hukkumise teele.

Rahvaste sõpruse teostamise asemel reaktsiooniline klikk tallas jalgade alla Eestis elutsevate vähemusrahvuste algelisi õigusi, igapidi õhutades ja provotseerides rahvastevahelist vaenu.

Nüüd, kus Eesti rahvas on purustanud vana surve ja õiglusetuse režiimi ülemvõimu, on võtnud enda kätte oma kodumaa saatuse ja astunud välja avarale ning helgele uue elu ehitamise teele, on saabunud suur ajalooline tund, millal Eesti rahva tahe, mis on väljendust leidnud kogu rahva hääletamises, maksma panna kindel liit ja purustamatu sõprus Eesti vabariigi ja NSV Liidu vahel, peab leidma seaduseandliku kinnituse.

Riigivolikogu on veendunud selles, et ainult Eesti astumine Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu kindlustab meie riigile tõelise suveräänsuse, meie rahvale vaba rahvusliku arengu, meie tööstusele, põllumajandusele ja rahvuslikule kultuurile õitsengu, Eesti rahva materiaalse ja kultuurilise heaolu võimsa tõusu ja meie armastatud kodumaa hüvangu.

Eesti töötav rahvas on ammu seotud NSVL rahvastega vennalike sidemete kaudu ühises revolutsioonilises võitluses tsarismi, kapitalistide ja mõisnike vastu, kes rõhusid nii vene kui ka eesti töölisi ja talupoegi.

Eesti rahvas, astudes sotsialistliku maa vennalike rahvaste suure peresse, viib suure arengusse oma rikkalikud loovad jõud ja sammub käsikäes NSV Liidu töötava rahvaga uue elu ülesehitamise teele.

Ainult suure Nõukogude Liidu koosseisus ja Nõukogude Vabariikide vennaliku pere üheõigusliku liikmena saab Eesti rahvas võimaluse tõsta oma majanduselu, arendada rahva kultuuri, kindlustada rahvaste üheõiguslikkust ja tagada rahu, leiba ja tõelist vabadust Eesti töötavale rahvale.

Lähtudes Eesti rahva üksmeelsest tahtest Riigivolikogu otsustab:

Paluda Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu võtta vastu Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik Nõukogude Liidu koosseisu Liidu Vabariigina samadel alustel, millistel kuuluvad NSV Liitu Ukraina NSV, Valgevene NSV ja teised Liidu Vabariigid. Elagu vaba Nõukogude Eesti!
Elagu suur Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit!

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu otsus

6. augustil 1940. a. Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Ülemnõukogu 7. istungjärgu istungil Moskvast oli arutusel Eesti Riigivolikogu delegatsiooni palve võtta Eesti NSV vastu NSV Liitu, hääletades eraldi, esiti Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Rahvaste Nõukogus ja selle järele Liidu Nõukogus, võeti ühel häälel vastu järgmine seadus:

ENSV NSV Liitu vastuvõtmise seadus. Ära kuulunud Eesti Riigivolikogu täisvolilise delegatsiooni avalduse, NSV Liidu Ülemnõukogu otsustas:

§ 1. Rahuldada Eesti Riigivolikogu palve ja võtta ENSV vastu NSV Liitu üheõigusliku Nõukogude Sotsialistliku Liidu Vabariigina.

§ 2. Vastavalt NSV Liidu Konstitutsiooni (Põhiseaduse) 34- ja 35-le paragrahvile teostada NSV Liidu Ülemnõukogu saadikute valimine ENSV poolt.

§ 3. Teha NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile ülesandeks kindlaks määrata valimiste päev.

Põllutööministri käskkiri

K. a. 10. aug. pöördus põllutööminister oma alluva ametkonna poole järgmise käskkirjaga:

„Tervitan Põllutööministeeriumi ametkonda ENSV vastuvõtmise puhul Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liitu, mis kindlustab Eesti töötavale rahvale rahu ja vabaduse ning riigile majandusliku ja kultuurilise õitsengu.

Uued ülesanded, eriti uue maareformi läbiviimine, nõuavad Põllutööministeeriumi ametkonnalt rohkesti pingutavat ja ennastsalgavat tööd.

Ametkonnal tuleb oma ülesandeid täita täie innu ja püüdlikkusega. Iga sugustest tööle hilinemistest või töölt enneaegu lahkumistest tuleb hoiduda. Oma tööruumist või töö juurest vajaduse korral lahkumisel teatagu lahkuja oma ülemusele või kohalejäävale kaasteenijale, kuhu ta läheb. Kohalejääv kaasteenija korraldab kodanike vastuvõtu ja valvab ametitelefoni järele. Oma töös ja tegevuses peab igäiks meist andma üldsusele oma parima, siis oleme väärikad NSVL kodanikud. Loodan ametkonnalt eeskujulikkust töödistsipliini, ilma et selleks vaja oleks erilisi abinõusid, ja soovin tööle parimat edu.“

A. Jõeäär,
põllutööminister

Elavtarad ning kaitsevööd aedade, hoonete, põldude, heinamaade ja muude kõlvikute kaitseks

A. Mathiesen

Igivana on inimeste tahe kaitsta kultuurmaid, esijoones aga aiakultuure, tarade abil. Tarade või müüride abil teatud alade ümbritsemist võime leida peaaegu kõikide rahvaste juures ning paljude meie ajani säilinud müüride iga ulatub mitme tuhande aastani. Igivana on inimpõlve katse asendada kaitseks mõeldud tara mõnesuguse elavtara või metsaribaga. Nii näiteks on teada, et juba vanade egiptlaste juures teostati kultuurmaade kaitset kõrvest puhuvate kuivade tuulte vastu ja et selleks istutati puid ja puistuid hoonete ja aedade alla kuuluvate alade eraldamiseks legendikest. Vanadel greeklastel ja roomlastel olid linnade lähedal pühad hiied, mida keegi ei tohtinud raiuda. Muude seas oli neil pühadel puistutel ka teatud esteetiline ning tervisekaitsealine tähtsus. Venemaal olid Moskva vürstidel alates XIV sajandist metsadest koosnevad kaitsevööd tatarlaste rünnakute pidurdamiseks: rünnaku puhul puud langetati, pidurdati ratsaväe edasilikumise kiirust ning seega anti võimalus organiseerida kodukaitset ning rahvaväe kogumist.

Puudega hoonete tuulte eest kaitsmine on üldiselt paljudes maades juba vanast ajast leidnud rohket kasutamist.

Elavtarade levimisele mõjusid kaasa korraldused, mis tehti puidust tarade vähendamise otstarbel. Puidust tarade arv keskaja lõpul suurenes kõvasti jahiloomade arvu suurenemisega, sest põllupidajail ei olnud teist võimalust vürstidele kuuluvate loomade rüüstete ärahoidmiseks. Viimaste hulgas leidis isegi isikuid, kes tahtsid tarasid lasta hävitada, et loomadel oleks liikumisvabadus. Ius Foresti Romano Bawaricum art. LVIII käsitleb esmakordselt nõuet elavtarade püstitamiseks (*sepi-menta viva*).

Analoogiline korraldus oli Hennebergi metsaseaduses (1. IV 1595), kus olid sõnad: „Will aber jeder vor sich sein Kraut und andere Gärten verwahrt

haben, mag er solches mit dergleichen selbst wachsend Zäunen beschicken.“

Vanemast metsanduslikust kirjandusest selgub, et Inglismaal, Belgias, Prantsusmaal ja Itaalias olid elavaid juba XVIII sajandi algul rohkesti tarvitusel mitmesuguste põllumajanduslike kõlvikute piiramiseks. Saksamaal tehti XVIII sajandil pingutusi, et selles asjas teistele maadele järele jõuda: 1727. a. avaldati Preisi valitsuse poolt korraldus, et rohket metsamaterjali nõudvad puutarad asendataks elavtaradega, mis oleksid otstarbekohasemad ja võimaldaksid puidu suurt kokkuhoidu. See korraldus näiliselt ei leidnud põllupidajate hulgas suurt poolehoidu, sest 1758. a. tuli seda Friedrich Suure käskkirjaga uuesti korrata. Vahepeal (1739. a.) tehti sellekohaseid korraldusi Hessenis ja ka teistes Saksamaa osades. 1779. a. korrati nõudmist uuesti, kuid veel XIX sajandi algul elavtarade küsimus Saksamaal ei olnud lahendatud ning põllutöoministeeriumi poolt trükiti ja levitati juhendeid elavtarade kasulikkuse ning vajaduse kohta ning anti juhatusi, kuidas neid soetada. Üks säärane juhend ilmus Pannewitz'i sulest 1843. a., teine Lengerke poolt 1846. a. Samal ajal (1844. a.) ilmus G. E. v. Schenk'ilt kirjeldus tema poolt Galiitsias edukalt tarvitatud viirpuuelavaedade kohta, mida ta oli soetanud Prantsusmaal ja Itaalias kogutud andmete ja vaatluste järgi.

Erilist tähelepanu väärivad metsaribad või kaitsevööd põllumaade kaitseks kuivade tuulte vastu. Sääraste kaitseribade asutamise alal on võrdlemisi palju töid tehtud Nõukogude Venemaal. Kirjanduses neid kaitseribasid on sageli nimetatud lumekogumisribadeks. Kaitseribad on Venemaal rajatud peamiselt stepivöös, kusjuures nende alla võetud pindala tõuseb mitmekümne tuhande hektaarini.

Esimeseks teerajajaks nende kaitsevööde asutamisel oli A. A. de-Carrier, kes alustas kaitseribade kasvatamist

oma mõisa maadel Jelisavetgradi kreisis 1879. a. ning jatkas seda tööd pidevalt 12 aasta vältel. Selle töö kohta avaldati juba 1885. a. kokkuvõtte põllumajanduslikus kuukirjas, kuid esialgu jäeti de-Carrieri algatused tähele panemata. 1893. a. oli kaitseribade üldine pindala 87 ha ja nende abil oli teostatud kaitset ca 1090 ha suurusele põllumaale.

Veidi hiljem, s. o. 1886. a., asutati Kuubanimaal Hutoroki asunduses ca 5000 ha suurusel maa-alal kaitseribasid „mustade tuiskude“ kaitseks, et ära hoida kuivade tuulte ning tormidega peene mulla liikumist ning edasikandumist. Üldiselt rajati Hutoroki asunduses 50 km kaitseribasid, mis olid 16 m laiad, asetsevad üksteisest 500—1000 m kaugusel ja olid rajatud edelast kirdesse.

De-Carrieri ribad olid 32 m laiad, asetsevad üksteisest 213—416 m kaugusel ja olid suunatud peamiselt põhjast lõunasse, kuid oli ka üksikuid põikribasid, mis läksid läänest idasse.

1891. aastal oli suur põua-aasta ja Lõuna-Venemaal viljad ikaldusid. See oli põhjuseks, et määrati eriline ekspeditsioon kasvutingimuste uurimiseks stepirajoonis. Töö juhiks oli Dokutšajev, kelle kaastöölisteks olid väga tuntud teadlased, nagu Vósotski, Sibirtsev, Tanfiljev, Glinka, Ototski, Silantjev ja Barakov. See ekspeditsioon muude tööde seas tegi uurimisi kaitseribade mõju kohta ning rajas paljudes kohtades uusi ribasid. Mõni aasta hiljem katsete jälgimiseks rajati kolm katsemetskonda: Mariupoli, Derkulje ja Kamennostepi, mis jätkasid Dokutšajevi ekspeditsiooni töid.

Näiliselt oli 1891. a. põua pahe nõnda suur, et ka udellide valitsus asus kaitseribade kasvatamisele Samara, Voroneži, Saratovi, Orenburgi ja Stavropoli kubermangu piirides. Udellide valitsuse töö kestis kuni 1905. aastani ja erines ilmelt teistest tööd, sest ribad võeti kuni 600 m laiad ja need olid kuni 6 km pikad ning asusid kõrgemal seljandikel veelahkmeil. Nende ülesanne oli koguda lund, et seega nõlvakuil asetsevatele nurmedele anda suuremat niiskust ja kaitsta neid kuivade tuulte eest.

Paljud ülalmainitud kaitsevöödest on säilinud tänapäevani ja mõned neist on raieküpsed ning asendatakse uutega.

Pärast maailmasõda on nõukogude valitsuse ajal varem tehtud töid jätkatud ja kaitsevöödele erilist rõhku pandud. Selle küsimuse kohta on avaldatud rohkesti uurimusi ning kirjutusi. Olgu mõned neist siin mainitud:

Сус Н. И. — Полосные лесные насаждения в деле борьбы с засухой. 1927.

Сус Н. И. — Значение для юговостока защитных снегоборных насаждений. Лесов. и лесовод. 1926.

Данилов Е. А. — Защитные лесные полосы. 1931.

Киселев П. С. — Влияние защитных лесных полос на урожайность степных сенокосов. Нидч. агр. к 1926.

Nagu uurimised näitavad, on metsavöödel või kaitseribadel suur mõju ning ribadega ümbritsetud aladel on põllusaagid pidevalt olnud märksa suuremad kui lagedatel nurmedel. Huvitav on siin esitada mõningaid andmeid Kamennostepi katsejaama uurimiste kohta (Danilov, Zaštšitnõje lesnõje polosõ Moskva, 1931):

Rukkipõllu toogi suurus tsentnereis ha kohta.

	Lagedal nurmel Lahtises stepis	128 m laiusel põlluribal kaitsevööde vahel. Proov nr. 9.
1921. a. Tera	2,1	10,0—11,9
„ Kõrs	8,0	16,3—21,7
1922. a. Tera	14,8	21,3—25,7
„ Kõrs	37,1	47,2—51,4
1923. a. Tera	7,5	10,1—11,0
„ Kõrs	21,4	26,3—27,5
1924. a. Tera	7,6	10,4—14,4

Seega kaitseribade abil suudeti saaki tõsta 1,5—2-kordseks, mis end eriti tunda andis kuival aastal, nagu seda oli 1921. a.

Sama katsejaama andmete järgi lütsernisaak 1 ha kohta keskmiselt kolme aasta vältel (1919.—1921. a.) oli tonnides:

	Lageda stepi osas	Kaitsevöödega ümbritsetud aal
2 a. lütsern	1,2	3,0
3 a. „	1,0	3,2
4 a. „	0,7	2,6

Seega kaitseribade abil suudeti saaki tõsta umbes 200% võrra. Ribade lähemas ümbruses oli heintaimede kasv kõige parem ja eriti paistsid siin silma varjunõudvad taimed. Kaitsevööst eemaldumisel rohukasv pidevalt langes. (Siit järgneb, et kaugus ribade vahel ei tohi olla liig suur!)

Terade saak oli maksimaalne 40—60 m kaugusel kaitsevööst, riba läheduses ja kaugemal oli märgata terade saagi langust, kuna aga kõrrekasv ning põhu-saak oli maksimaalne kaitseriba lähemas osas ning langes pidevalt kaitsevööst eemaldumisel.

Ilmastikuolude uurimiseks olid ilma-jaamad: stepiosas lahtisel väljakul 2 km kaugusel kaitsevööst 1918. a. alates, kuna kaitseribade piirides oli ilma-jaam rajatud juba Vösotski poolt käesoleva sajandi alguses.

Ilmajaama vaatluse järgi langes sademete mõõtjaisse keskmiselt 7 a. vältel (1918—1924) ühe aasta kohta lagedas stepis 54,5 mm vähem kui kaitseribade piirkonnas, seega sademete arv suurenes 14,1% võrra (kuid siin on näiliselt arvestamata tuule mõju sademete hulga!). Mis aga vastu vaidlemata selgus, see oli õhu relatiivse niiskuse suurenemine kaitseribade piirkonnas. 5 a. keskmised (1918—1922) olid: lagedal 66,7% ja kaitsevööde osas 69,3% — arvud on toodud vegetatsiooniaja kohta. Eriti suur oli vahe auramise suuruses lagedal niidul ja kaitsevööde piirides: esimesel juhul oli auramine vegetatsiooni ajal (keskm. 7 aasta kohta, 1918—1924) 738,2 mm ja teisel juhul vaid 510,6 mm, seega lagedal auras umbes 45% rohkem kui kaitstud alal.

Kaitseribad vähendavad tuule kiirust, vähendavad seega auramist, tõstes õhu relatiivset niiskust ja eriti mulla niiskust. Prof. Wiljams'i järgi on kaitseribade osas mulla niiskus juulis, augustis ja septembris umbes 35—50% võrra vähem kui lagedal väljal stepiosas.

Nõukogude Venemaa uurimistööd kaitseribade alal on tehtud ka Lääne-Siberi stepiosas, kus Omski rajoonis mõned kaitseribad on rajatud juba käesoleva sajandi algul ja praegu on

juba 35 a. vanused. Siberi katsejaamades korraldatud vaatluste järgi on kaitseribade abil suudetud viljasaagid tõsta kuivadel aastatel (1927. a.) umbes kahe ja poole kordseks, märgadel aastatel (1923. a.) aga ainult mõne protsendi võrra. Siinjuures võis märgata, et kaitseribade lähemas ümbruses viljad kannatasid niisketel aastatel seenhaiguste (rooste) ja umbrohu all.

Nagu Venemaa katsejaamade vaatlustest selgus, on kaitseribadel kohati ka negatiivne mõju, mis avaldub järgmises:

- 1) Madalates kohtades, s. o. nõgudes, kaitseribad raskendavad õhu liikumist ja pidurdavad külma õhu äravalgumist, mille tõttu mõningad põllumajanduslikud taimed külma all kannatavad. Selle pahe vältimiseks peavad kaitsevöödel olema mõned avaused või vahed, mis võimaldavad õhul vabalt liikuda.
- 2) Kaitsevööde lõunapoolsel serval õhk ja muld muutuvad liig kuumaks ja ribade lõunapoolsel küljel riba lähemas ümbruses taimede kasvu pidurdatakse, kuna põhjapoolsel serval annab end mõningatel taimedel tunda valguse puudus.
- 3) Kuivade tuulte all kannatavad kõige rohkem idapoolsed küljed.
- 4) Kaitseribade puude juured ulatuvad kuni 5—10 m kauguseni ja mõjuvad kaasa selle osa mulla niiskuse langusele, kuid see mõju väljendab end vaid suve teisel poolel ja paljude taimede kasvule ei ole olulise tähtsusega.
- 5) Suurte lumevallide kuhjumise puhul on taliviljade oraste arenemine kaitseriba lähemas ümbruses kevadel pidurdatud. Need pahed on aga relatiivselt vähese ulatusega võrreldes kõikide hüvedega, mis saadakse kaitseribade abil.

Olulise tähtsusega on lumekogunemine kaitseribade vöös. Vööde ümbruses tõuseb lumekord sageli kuni kahe meetrini, vahel isegi kuni 3 m. Sulades nõrgub lumevesi laiali ja muudab mulla

kä kaitseribade kaugemates osades niiskemaks kui see on lagedal stepiväljakul, kus lumi tuisuga kantakse eemalolevatesse orgudesse ja kuristikesse — sinna, kus niiskust ja vett on kõige vähem tarvis. Kõrgetel väljakutel veelahkmetel on aga niiskus minimaalne ja igasugune abinõu mulla niiskuse tõstmiseks on väga tervitatav.

Dokutsajevi ajal oli kaitseribade skeemiks nõue, et ribad oleksid 20 kuni 30 sülda laiad ja asetseksid üksteisest 200 sülla kaugusel risti kahjulikele kirdetuultele. Laiemate pearibade vahele soovitati rajada abiribasid, millede laius oli mõeldud 10—15 sülda. Ribadesse tuli jätta avaused, et põldude harimisel oleks võimalik otstarbekohane liikumine. Säärase jaotuse juures oleksid ribad võtnud enda alla umbes 15—18% kaitstud põllu pindalast. Mis puutub puuliikidesse, siis soovitas Tanfiljev möödunud sajandi lõpul järgmisi puuliike, mis stepi kliimaoludele kõige rohkem vastavad: *Quercus pedunculata* (harilik tamm), *Ulmus campestris* (põldjalakas), *Pirus malus* (metsõunapu), *Pirus communis* (metspirnipuu), *Crataegus oxyacantha* (viirpuu), *Prunus spinosa* (laukapuu), *Rhamnus cathartica* (türnpuu), *Rhamnus frangula* (paakspuu), *Evonymus europaeus* (sajakoorne), *Caragana frutescens* (väike läätspuu), *Spiraea crenata* (enelas), *Amygdalus nana* (väike mandlipuu), *Prunus chamaecerasus*, *Cytisus biflorus* (ubapõõsas) ja *Acer tataricum* (tatari vaher).

Käesoleva ajani säilinud möödunud sajandil rajatud kaitsevöödest on parima välimusega need, mida soovitas Vösotski ja mis koosnevad keskmises kõrgemas osas tammedest (10%), harilikust ja ameerika saarest (10%), harilikust vahtrast (10%), siidussipuust (10%), metspirnist ja metsõunapuust (10%). Selle kõrgema osa serva ühele poolele olid istutatud jalakad (25%) ning teisele poolele tatari vaher (10%), läätspuu (10%) ja tatari kuslapuu (5%). Selle vöö puuduseks oli see, et peapuuliigid olid ühelt poolt jalakate poolt varjatud, kuna nad teiselt poolt olid vabad, mille tõttu puud kasvasid veidi vildakalt.

Praegu on kaitseribade skeem veidi muutunud. Ukraina osas vastavalt 1929. a. nõupidamisel tehtud otsustele tuleb ribade laiust võtta vähimalt 15 m ning risti pearibadele rajada iga 500 m tagant sideribad, millede laius ei ole alla 10 m. Kaugus pearibade vahel, mis on suunatud lõunast põhja, on 250 m. Sideribad on suunatud seega läänest idasse, seejuures katkevad sideribad enne pearibani jõudmist ja jätaavad 10 m laiuse avause. Niisama lai avaus on sideriba kohal ka pearibas. Need avaused võimaldavad läbipääsu ja tarvilit õhu liikumist. Kaitseribade alla eraldatud ala on ca 6—8% kogu kaitstud põllu pindalast.

Põhja-Kaukaasias on soovitatud 1929. a. juhendi järgi võtta ribade vahekauguseks 200 m kaitstud ala idaning lõunapoolsetes osades ning 400 m kaitstud ala läänepoolses osas. Ribade laius on 10—30 m.

Siit selgub, et aastate vältel on leitud otstarbekohaseks vähendada ribade laiust. Olulise tähtsuse on omandanud ka sideribad, mida alguses rajati vaid juhuslikult.

Valitsevateks puuliikideks ribades on tamm, saar ja vaher. Ribade rajamisel istutatakse 10.000—12.000 taime ha kohta, seejuures on soov, et 30—40-aastasest puistus oleks puude arv ca 800 puud ha kohta. Kuivemas kaguosas istutatakse vaid 5000 taime ha kohta. Põõsastest, mis moodustavad kaitseriba servades hekisarnase palistuse, on tarvitusel peamiselt kollane akaatsia ehk läätspuu ja ahtaleheline hõbepuu.

1929. a. arvati kaitseribade istutamise ja hooldamise kuludeks umbes 363 rubla ha kohta (istutamine 124 r., täiendamine 25 r., hooldamine 175 r. ja istutusmaterjali soetamine 39 r.), seejuures oli meestöölise palgaks arvatud päevas 2 rubla, naistööölisele 1,5 ja hobusemehele 4 rubla.

Suurema ulatusega kaitseribade asutamine toimus Põhja-Ameerika ühendriikides alates 1935. a. Ka siin olid põua-aastad mõõduandvaks töödele asumiseks. Nimelt 1934. a. tuli põllupidajaile anda viljade ikalduse puhul 528 miljoni dollari suurune toetus. Ühtlasi tehti juba 1934. a. otsus istu-

tada rohtlaane osasse Kanadast kuni Tehhaseni kuni 1.000.000 aakrit (400.000 ha) kaitseribasid. Juba 1935. a. rajati kaitseribasid 125 penikoorma ulatuses, kusjuures iga penikoorma kohta tuli à 16 aakrit. Üldse istutati 1935. a. kevadel kaitseribade näol ca 800 ha metsa, millele lisaks tuli veel 2000 ha kaitseribasid taluhoonete ja aedade ümbritsemiseks. See kaitseribade vöö läbib Põhja-Dakota, Lõuna-Dakota, Nebraska, Kansase, Oklahoma ja Tehhase. Nagu uurimised on selgitanud, on võimalik preeriaosas metsa istutada vaid idapoolses vöös, kus põhjapoolses osas sademete arv aastas on vähimalt à 400 mm ja lõunapoolses osas 550 mm. On loota, et kaitseribade abil saab põllumajanduslike alade pindala suurendada 30 miljoni ha võrra, milleks tuleb üldse istutada vähimalt 1 miljon ha metsaribasid. Väljavaateid selleks annavad mõningad katsed, mis on rajatud juba alates 1875. aastast.

Kaitseribade üheks suurimaks ülesandeks ühendriikides on vähendada tuulte kiirust, mis harilikult tõuseb 10—12 penikoormani ehk miilini tunnis, mis vastab umbes 5 m sekundis. Tehhases esinevad tormid, kus tuule kiirus on sageli 14 miili tunnis. Suurte tuulte tõttu kantakse peenike mullatolm ühest kohast teise, kusjuures hävivad külvid ja orased. Säärast peenmulla edasikandmist — talmu tuisku — nimetati Lõuna-Venemaal mustaks tuisuks. Ameerikas suurenes nende mustade tuiskude arv pärast maailmasõda, sest sõja ajal hariti üles nii mõnigi maha jäetud ala, kus muld hiljem hakkas tuiskama.

Ameerika kaitseribad rajatakse 40 m laiustena, kusjuures riba keskpaigas on väärtuslikumad ja kõrgemad lehtpuud — Juglans, Acer, Populus, Robinia, Fraxinus, Gleditschia, Quercus, Ailantus, Catalpa ja Morus. Okaspuudest tarvitatakse vähemal arvul Pinus ponderosa, Pseudotsuga taxifolia, Picea pungens ja Juniperus virginiana puid, mis moodustavad kaitseriba servadel asetseva osa. Kaitseriba väline piir ümbritsetakse elavtaraga, kuhu kuuluvad Caragana arborescens, Ame-

lanchier canadensis, Elaeagnus angustifolia, Prunus virginiana, Lonicera tatarica, Crataegus sp., Syringa sp., Symphoricarpos racemosus, Tamarix sp., Rhus sp., Morus alba ja Ribes aureum. Istutustöödeks tuleb juba sügisel maa ette valmistada. Nõnda toimub see ka Nõukogude Venemaal. Istutatakse kaheaastaste taimedega. Ühe ha kultiveerimine maksab umbes 75 dollarit. Istutamiseks katsutakse valida noores eas kiiresti kasvavaid puuliike, et juba 5. aastal oleks kaitsevööst kindlat kasu märgata. On arvamine, et kui kaitseriba kõrgus on keskmiselt à 12—15 meetrit, siis on see küllaldane ja selle otsest mõju on tunda vähimalt 250 meetrini. Nagu katsed näitavad, on elavtarade mõju tunda tuule kiiruse vähendamisele kauguseni, mis vastab kunj 20-kordsele tara kõrgusele.

Kaitseribade kaugus üksteisest oli Ameerikas võetud 400 m, esialgu oli aga kohati vahekaugus 1600 m (üks miil).

Suuri lootusi on pandud talude ümbritsemiseks rajatud kaitseribadele. Sellega on loodetud hoida elamuid külmade tuulte ja tormide eest ning saavutada rohket kokkuhoidu küttematerjalide suhtes. Teiseks loodetakse nende kaitseribade abil tõsta aiakultuuri võimalusi ka neil aladel, kus see külmade tuulte tõttu seni osutus võimatuks.

Kanadas on kaitseribasid istutatud juba alates 1901. aastast. Ribad on võrdlemisi kitsad. Nii näiteks tarvitatakse talude ümbritsemiseks 5—7-realisi istutusi, kus puude kaugus üksteisest on 4 jalga, seega kaitseriba laius umbes 6—8 meetrit. Puuliikidest on tarvitusel Populus canadensis, Fraxinus viridis ja Acer sp. Põõsastest on rohkesti tarvitusel Caragana arborescens ja mõned pajud. Kaitseriba lähem ümbrus 3—4 meetri laiusel ribal hoitakse sageli kultiveerimata, kuid suve vältel äestatakse või kooritakse seda korduvalt.

Kaitseribade vahekaugus Kanadas on 200—400 m.

Ungari legendikus on juba vanasti tehtud palju katseid puude istutamise ja vähemate metsade rajamisega.

Eriti suure tõuke nendele töödele andis 1925. a. avaldatud seadus. Ajavahemikus 1925. kuni 1933. a. on Ungari steppide osas istutatud ca 14700 ha metsa ning rajatud 1800 ha kaitseribasid (peamiselt tuulekaitseks) ning suur arv puiesteid.

1936. a. oli mul võimalus näha Ungari pustas tehtud metsaistutusi, kusjuures selgus, et puuliikidest oli eriti häid tulemusi saadud *Populus Simoni*'ga. Teistest puuliikidest tundus rohtla oludele hästi vastavat *Ulmus campestris*.

Suur tähtsus on kaitseribadel Daanis, kuid Daami kaitseribad põldude vahel on võrdlemisi kitsad ja koosnevad sageli vaid ühest, vahel kolmest, reast. Kaitseribadega katsutakse pidurdada tuule mõju, et hoida niiskust ning viljade enneaegset varisemist. Puuliikidest on istutatud viirpuid, pärni ja vähesel arvul ka viljapuid. Huvitav on siin mainida, et raudteede ääres on Daanimaal elavtarade puuliigiks mitte harilik kuusk, vaid kanada kuusk (*Picea alba* ehk *P. canadensis*), mis on hästi vastupidav tuulele ja ka suitsule.

Viimasel ajal on ka Saksamaal tehtud katseid elavtarade kui tuulekaitseabinõude püstitamiseks, et ära hoida peenmulla edasikandumist tuulega. Paljud soomullad ning poripõhjaga mullad muutuvad kuiva ilmaga pealmistes kihtides peeneks tolmuks, mis kergesti tuulega lendu tõuseb ja stepi peenmulla sarnaselt kaugele edasi kantakse. Möödunud sügisel kuiva ilmaga pärast kauakestvat põuaaega õppe- ja katsemetskonnas Haavametsa vahtkonnas hiljuti rajatud metsateed mööda liikudes tõusis kuivanud turbast tolm meetri kõrguseni ja inimesed olid pärast paari kilomeetri pikkust rännakut üleni peene tolmuga kaetud. Pealmiste mullakihtide ärakandmist olen märganud kuivatatud soode aladel — Toris Seljal.

Säärase pahe ärahoidmiseks on Baieris Schleissheimi-Badersfeldi katsejaamas rajatud elavtarasid. Vastavate uurimiste tulemused on avaldatud M. Woelfle poolt *Forstwissenschaftliches Centralblatt*'i 1938. a. veergudel. Woelfle soovib rajada kaitseribasid ühest

reast puudest 200—250-meetrilise vahedega, kusjuures puud (kased) asetseksid üksteisest 6—10 m kaugusel ja oleksid kuni 15 m kõrged. Puudega palistatud ala oleks omakorda elavtarade abil jagatud kitsamateks ribadeks, millede laius võiks olla 60 m. Vahepealsete elavtarade kõrgus on 3½—4 meetrit ja katsealadel olid selleks elupuude tarad, mida pügati ja hoiti tihedas liituvuses. Säärane kaitse vähendas tuule kiirust ca 40% võrra 50 sm kõrgusel (20—100 sm) maapinnast. Oma teises töös Woelfle soovib Baieri „Hohen Rhön“-ala kultiveerimise ja majandamise kava koostamisel selle ala jagada 50 m laiuste kaitseribadega ristkülikuiks, millede pikkus oleks 1000 m ja laius 250 m. Need ristkülikute väljad tuleb kahe madalama (3—4 m) taraga jagada kolmeks vööks. Kitsad ribad on sideribade abil jagatud piklikeks vähemateks ristkülikuteks. Tarades on vähemad avaused jäetud sideribade kohale, kuna kõrges kaitseribas need puuduvad. Kõrge kaitseriba jaoks soovib Woelfle kaske, leppa, pööki, vahert ja sarapuud. Kõrged kaitseribad ei tohi Woelfle järgi olla liig tuulekindlad.

Meil Eestis on kaitseribade kasutamist näiliselt kohati siiski tarvitatud, kuid viimasel ajal ei ole neile pöördud erilist tähelepanu. Kodumaal ringi liikudes oli mul võimalus Sagadis sellekohaseid ribasid näha ja minule antud seletustest tegin järelduse, et neid ribasid oli kunagi sihikindlalt rajatud. Muuseum puudutasin seda küsimust „Agronomiamia“ veergudel 1938. a. Nagu agr. J. Mets mulle teatavaks tegi, on Jõgeva katsejaamad elavtaradest kui karjakopliite kaitsevahendeist huvitatud.

Olen arvamisel, et meie saartel ja Lääne-Eesti kuivadel madalapõhjalistel paerähkmuldadel, kus põuaajad end eriti tunda annavad, säärastel taradel on suur tähtsus, kus alatised tuuled põlde äärmiselt kurnavad, nagu seda oli võimalus jälgida Vormsi saarel. Kaitseribad võivad olla kas ühe- või kaherealised ja nendeks võib kasutada mõnd kultuurpaju liiki, nagu seda on halapaju (*s. acutifolia*) ja vitspaju (*s. viminalis*). Ka sarapuud, kontpuu

(Cornus alba), vildine lodjapuu, loorberi-pappel, simoni pappel ja tatari vaher võivad meie oludele vastata ja neid saab soovitada.

Elavtarad vähendavad tuule kiirust, tõstavad seega relatiivset niiskust, ai-

tavad kaasa lume kogunemisele ja kevadise niiskuse alalhoidmisele, annavad karjamaadel loomadele tuulte ja kõrvetava päikese eest teatud varju ja oleksid eelduseks põllusaakide ja karjasaaduste paremale tasemele viimisel.

Kuuse-kooreüraskite tõrjest riigimetsades aastail 1938 ja 1939

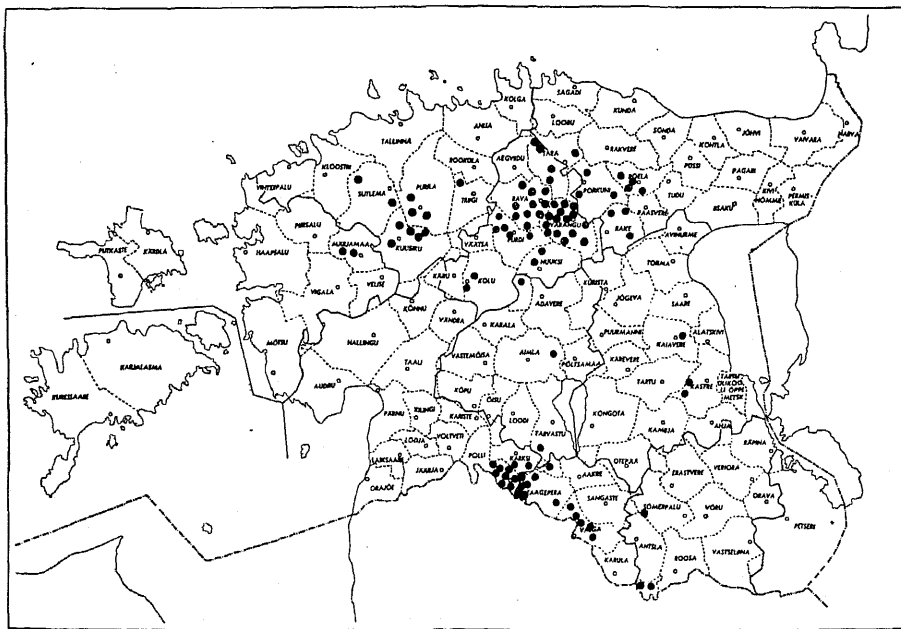
E. Kohh

Kuna kuuse-kooreüraskite kahjustused osutusid seevõrra suurteks, et endised tõrjeviisid ja -võimalused ei osutunud küllaldasteks, siis teostati sel alal 1938. aastal põhjalikud muudatused. Kõnealuse üraskitõrjereformi tähtsaimaiks osadeks tuleb pidada tööde kesket juhtimist, milleks anti ka vastav juhised, ja peagu kõigi tõrjeariete teostamist A/S Eesti Metsatööstuse poolt. Koostöö A/S EMT-ga kujunes eriti viljakaks seepärast, et A/S poolt maksetavad kõrgendatud töötasud on võimaldanud tõrjetööde teostamise endisest palju laiemas ulatuses.

Järgneva ülevaate koostamiseks on

kasutatud tõrjele rakendatud metskondadelt saadud andmeid.

Mõlemal vaatlusaastal, 1938 ja 1939, oli rakendatud üldisele üraskitõrjele 41 metskonda. 1938. aastal teostati tõrjeariadeid 41 metskonna umbes 250 vahtkonnas ja 1939. aastal 40 metskonna 285 vahtkonnas, kuna üks metskond — kahjustuste vähesuse pärast — loobus tõrjest. Tõrjeks vajalike tööliste saamine oli 1939. aastal veelgi raskem kui 1938. aastal, vahekorraga: 3 metskonnas kergem, 24 metskonnas samane ja 13 metskonnas raskem. 1939. a. tõrjetöid hinnati metskondade poolt üldiselt õnnestunumaiks kui 1938. a. tõrjet, vahekor-

Joon nr. 1. Kuuse-kooreüraskite kahjustuste levik.

raga: 61% vahtkondades parem, 32% samane ja 7% vahtkondades halvem. Teatavat paranemist tõrjetöodes peegeldab veel tõrjehooaja lõpuks, 31.

augustiks, ülestöötamata jäänud putukapuude hulk, mida 1938. a. hinnati 13,2 ja 1939. aastal 4,7%-le putukapuude koguhulgast.

Tabel 1. Putukapuude hulk tõrjele rakendatud metskondades.

Metskond	Metskonna järjenumber putukapuude hulga järgi		Putukapuid thm		1939. a. putukapuude hulk			
	1938	1939	1938	1939	suurenenud		vähenenud	
					thm	%	thm	%
Rava	1	1	12310	6090	—	—	6220	51
Varangu	2	5	4837	2788	—	—	2049	42
Polli	3	3	4490	3139	—	—	1351	30
Roela	4	4	2904	2980	76	3	—	—
Triigi	5	15	2654	870	—	—	1784	67
Huuksi	6	8	2448	1206	—	—	1242	51
Taagepera	7	2	2220	3354	1134	51	—	—
Sutlema	8	19	1803	591	—	—	1212	67
Audru	9	34	1668	93	—	—	1575	94
Antsla	10	24	1536	393	—	—	1143	74
Kokku:			36870	21504	1210	3	16576	45
Purila	11	18	1290	704	—	—	586	45
Sõmerpalu	12	23	1175	438	—	—	737	63
Rakke	13	16	1174	766	—	—	408	35
Kuusiku	14	6	1171	1269	98	8	—	—
Sangaste	15	12	1138	1038	—	—	100	9
Karksi	16	14	1084	878	—	—	206	19
Valga	17	7	1066	1211	145	14	—	—
Märjamaa	18	27	1029	366	—	—	663	64
Kolu	19	22	966	530	—	—	436	45
Purdi	20	11	958	1066	108	11	—	—
Kokku:			11051	8266	351	3	31.6	28
Porkuni	21	10	868	1082	214	25	—	—
Kaiavere	22	13	696	965	269	39	—	—
Kastre	23	17	647	745	98	15	—	—
Tarvastu	24	20	614	571	—	—	43	7
Kambja	25	35	527	85	—	—	442	84
Tapa	26	9	520	1137	617	119	—	—
Aimla	27	25	382	376	—	—	6	2
Karula	28	21	341	556	215	63	—	—
Rakvere	29	32	321	145	—	—	176	55
Kloostri	30	33	279	94	—	—	185	66
Kokku:			5195	5756	1413	27	852	16
Lodja *)	31	—	265	—	—	—	365	—
Jõgeva	32	29	235	196	—	—	39	17
Adavere	33	30	194	186	—	—	8	4
Aegviidu	34	36	191	82	—	—	109	57
Sonda	35	31	174	153	—	—	21	12
Kurista	36	26	161	372	211	131	—	—
Loobu	37	37	151	70	—	—	81	54
Käru	38	39	142	32	—	—	110	77
Otepää	39	28	134	200	66	49	—	—
Mõtsu	40	40	97	34	—	—	63	65
Pärnu	41	38	86	51	—	—	35	41
Kokku:			1830	1376	277	15	731	40
Kõik kokku			54946	36902	3251	6	21295	39

*) 1939. a. pole tehtud tõrjet.

Metskonnad on järjestatud 1938. a. putukapuude rohkuse järgi.

Tabelis esitatud andmestikust selgub, et esimese rühma metskondade putukapuude koguhulk oli 1939. aastal enam kui 15.000 thm ehk 42% võrra vähem kui 1938. aastal. Teise ja neljandasse rühma arvatud metskondadel vähenes putukapuude hulk vastavalt 25% ja 31% võrra, kuna kolmandas rühmas registreeriti 561 thm ehk 10%-line suurenemine. Putukapuude koguhulk oli 1939. aastal 18.000 thm ehk 33% võrra vähem kui 1939. aastal. Üldse oli 1939. aastal putukapuid 28 metskonnas vähem ja 12 metskonnas rohkem kui 1938. aastal. See üraskikahjustuste nõrgenemine tohiks olla tingitud peamiselt intensiivsemaks muutunud tõrjest.

Üraskikahjustuste umbkaudne levik selgub metskondade skemaatilisel kaardilt, kuhu mustade ringidena on märgitud vahtkonnad, kus metsamaa ha kohta 1938. a. ja 1939. a. keskmisena oli 0,2 ja enam thm putukapuid. Neid vahtkondi oli 96 tk.

Juhuslikkuse tasandamiseks kahjustuse tugevused on arvutatud kahe aasta, 1938. ja 1939. a., andmeist.

Tabelis toodud vahtkondadele langetes 1938. aastal 33.740 thm ehk 61% ja 1939. aastal 21.100 thm ehk 57% samade aastate kõigest putukapuudest.

25 tugevamate kahjustustega vahtkonna hulgas oli 10 Rava, 6 Varangu, 3 Roela, 2 Huuksi, 1 Sutlema, 1 Polli, 1 Rakke ja 1 Triigi metskonna vahtkond. Kui vaadelda kuusemaade rohkust metskondade järgi, siis saab enamvähem mõistetavaks üraskikahjustuste säärane jaotus. Nii on metsakorralduse andmeil kuusemaid: Raval 81%, Varangul 75%, Roelal 30%, Huuksil 41%, Sutlemal 38%, Pollil 56%, Rakkel 46% ja Triigil 50%. Kuusemaade üleriigiline % on aga 29,2. Loomulikult on üraskikahjustustele mõõduandev veel hulk teisi tegureid, kuid viimaste esitamisest siinkohal loobutakse.

Tabel 2. 50 tugevama kahjustusega vahtkonda.

Jrk. nr.	Metskond	Vahtkond	Metsamaa ha kohta putukapuid aastast thm	Jrk. nr.	Metskond	Vahtkond	Metsamaa ha kohta putukapuid aastast thm
1	Rava	Ale	5,1	26	Kaiavere	Kuke	1,3
2	Varangu	Kaarli	4,1	27	Rakke	Määri	1,3
3	Rava	Karja-Aru	3,6	28	Purila	Atla	1,3
4	Varangu	Laasmiku	3,4	29	Kastre	Kiipuse	1,2
5	Huuksi	Kolga	2,9	30	Polli	Lannu	1,2
6	Rava	Kurisoo	2,8	31	Kuusiku	Alu	1,1
7	"	Norsi	2,8	32	"	Hõreda	1,1
8	"	Orina	2,7	33	Rakke	Sootaguse	1,1
9	"	Seidla-Aru	2,6	34	Tapa	Sika	1,1
10	"	Orgmetsa	2,5	35	"	Augjärve	1,1
11	"	Valasti	2,5	36	Varangu	Muru	1,0
12	Sutlema	Rabivere	2,3	37	Polli	Räätsa	1,0
13	Rava	Lüsingu	2,2	38	Varangu	Kargu	0,9
14	Roela	Saara	2,1	39	Polli	Virapuu	0,9
15	Varangu	Tagametsa	2,0	40	Tapa	Kabeli	0,9
16	Huuksi	Müüsleri	1,9	41	Varangu	Krulli	0,8
17	Roela	Rünga	1,8	42	Polli	Laane	0,8
18	Varangu	Karinu	1,8	43	Purila	Maidla	0,8
19	"	Priku	1,7	44	Purdi	Esna	0,7
20	Polli	Mati	1,7	45	Tapa	Jaama	0,7
21	Rava	Sõnajal	1,6	46	Kolu	Laane	0,7
22	Varangu	Tamme	1,6	47	Tarvastu	Undiusse	0,7
23	Roela	Pargi	1,6	48	Sõmerpalu	Piirivariku	0,7
24	Rakke	Orguse	1,6	49	Varangu	Raigu	0,6
25	Triigi	Sikka	1,5	50.	"	Kaevandu	0,6

Tabel 3.

Tõrjel raiutud materjalide ositumine ülestöötajate järgi.

Ülestöötaja	1938. a.		1939. a.	
	thm	%	thm	%
A/S. EMT	46255	97,0	33763	96,1
Kohalik ostjaskond .	1426	3,0	1387	3,9
Kokku	47681	100	35150	100

Seega tõrjeraieid teostati peamiselt A/S EMT poolt, kuna kohaliku ostjaskonna osatähtsus oli hoopis väike. Harilikum tõrjeviis kohaliku ostjaskonna rakendamisel on järgmine: putukapuud müüakse ja nende ülestöötamiseks ning veoks määratakse niivõrd lühike tähtaeg, et kogu operatsioon lõppeks enne noormardikate väljalendu.

Tabel 4.

A/S. EMT tõrjeraiate materjalide vahekord.

Sortiment	1938. a.		1939. a.	
	thm	%	thm	%
Palgid	17802	38,5	16789	49,7
Teised tarbematerjalid	130	0,3	106	0,3
Paberipuud	4621	10,0	2565	7,6
Sulfaatpuud	14521	31,4	7015	20,8
Küttepuid	9126	19,7	7240	21,4
Hagu	55	0,1	48	0,2
Kokku	46255	100	33763	100

Tabel 5.

Kohaliku ostjaskonna tõrjeraiate materjalide vahekord.

Sortiment	1938. a.		1939. a.	
	thm	%	thm	%
Tarbematerjalid	702	49,2	808	58,3
Küttepuid	724	50,8	579	41,7
Kokku	1426	100	1387	100

Üldiselt tõrjeraieil on saadud võrdlemisi suurel määral tarbematerjale, sest putukapuude koguhulgast oli 1938. aastal 48,8% tarbematerjale, 30,4% sulfaatpuuid ja 20,8% küttepuid. 1939. aastal oli tarbematerjale 57,7%, sulfaatpuud 19,9% ja küttepuid 22,4%.

Riigimetsade Talituse krediite kulutati üraskitõrjeks 1938. aastal ümarguselt kr. 4600.— ja 1939. aastal kr. 1800.—. Suuremaid kulutusi põhjus-

tas koorimistöiks vajaliste linade soetamine ja putukapuude kergemaks leidmiseks binoklite ostmine. Kahe aasta keskmisena kulutati iga ülestöötatud putukapuu thm kohta 0,08 kr. Riigimetsade Talituse krediite.

Kui võrrelda A/S EMT tõrjeraiate töötasusid harilikult maksetavate keskmiste töötasudega langil, siis kalines A/S raietöö üraskitõrjel 1938. aastal ümarguselt 40.500.— kr. ja 1938. aastal 28.200.— kr. võrra. Seega kalinemine iga A/S poolt ülestöötatud thm kohta 1938. aastal 0,87 kr. ja 1939. aastal 0,83 kr. Kõigi materjalide keskmine ülestöötamistasu tõrjel oli 1938. aastal 2,21 kr. ja 1939. aastal 2,03 kr.

Üldiselt teostati tõrjeraiumised mõlemal hooajal maksimaalselt lubatud tööhindadest ikkagi märgatavalt odavamini. Vastav vahe maksimaalselt lubatud — 1938. aastal keskmiselt 2,73 ja 1939. aastal 2,78 kr.— ja tegelikult maksetud tööhindade vahel thm kohta oli 1938. aastal 0,52 kr. ja 1939. aastal 0,75 kr.

Metskondade järgi olid ülestöötamistasud mõlemal hooajal õige lahku minevad. Nii oli kõigi materjalide keskmine thm töötasu 1938. aastal 1,35 kr. kuni 3,06 kr. ja 1939. aastal 1,25 kuni 2,59 kr. Mõnel juhul tööde odavnemine on tingitud soodsast tööliste saamise võimalusist ja tööde heast organiseerimisest. Kuid on esinenud ka neid nähtusi, et tõrjetöid on teostatud „lihtsustatud korras“, patustades peamiselt koorimisnõuete täitmise alal.

Pidevalt töötanud tõrjetöölisi, sealhulgas ka metskondade alalised metsatöölised, oli 1938. aastal 305 ja 1939. aastal 439. Ajutiselt töötajaid töölisi vastavalt — 670 ja 499.

Vilunud tööliste keskmist päevast teenistust hinnati 1938. aastal 3,37 kr-le ja 1939. aastal 3,06 kr-le. Vilumata töölistel olid vastavad teenistused 2,29 ja 2,18 kr.

Lõppkokkuvõttes võib märkida, et seniste tõrjetagajärgedega võib üldiselt jääda rahule. Mõned metskonnad on saavutanud juba õige märkimisväärseid tulemusi, kuid osal mets-

kondadel tuleb end veel pingutada, et päästa kodumaa paremaid kuusemetsi üraskite hävitusest ja et vabaneda suurtest erakordsetest ülesannetest

suvisel ajal. Metsamajapidamise tulukuse ja ohustatud metsade tuleviku pärast on tarvilik üraskikahjustused likvideerida võimalikult kiiresti.

Progressiivselt tõusev tükitöötasu ja hooaja preemiad tõstavad töötempot raietöödel

K. Salev

Suurimaks virgutamisvahendiks töötempo tõstmisel on õiglane töötasu, mille juures suuremale tööpingutusele vastab suurem töötasu. Madala töötasu puhul suudab tööline vaevalt oma igapäevased elamiskulud katta, kuna kultuursemate nõuete rahuldamiseks teenistustasu osutub liig väikeseks. Tõuseb aga töölise teenistustasu hoolsama töö ja suurema toodangu puhul veel lisatasude tõttu, siis on sel suur virgutav mõju, kuna suurenenud töötasu võimaldab ka töölisel osa saada kultuuri hüvedest.

Nõukogude Venes, kus metsal on suur rahvamajanduslik tähtsus, võimaldab metsa ülestöötamine ja väljavedu teenistust suurtele rahvahulkadele. Töö otstarbekohasemaks korraldamiseks on metsatööstus koondatud iseseisva ministeeriumi (metsatööstuse rahvakomissariaat) alla. Et nii suures riigis, nagu seda on Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit, majandust ja tööstust häireteta juhtida, on koostatud majandusplaanid 5 aasta peale (viisaastakud). Viimane, kolmas, viisaastak algas 1938. a. ning selle viisaastaku raamides teostatakse ka raie- ning veotöid kõigis riigi metsades. Viisaastak püstitas üsna kõrged töönormid nii raie- kui ka veotööde alal igale metsatööstusrajoonile, et täita üha suurenevaid nõudeid puitu ümbertöötava tööstuse rahuldamiseks toorainega. Kõrgete töönormide saavutamiseks ja vajalise metsamaterjalide hulga tootmiseks tuli vastava majandusala juhtidel rakendada uusi virgutavaid vahendeid töötempo tõstmiseks. Ühe sellase virgutamisvahendina pandi kehtima 1.

novembrist 1938. a. alates progressiivselt tõusev tükitöötasu ja hooaja preemia üle normi sooritatud töö hulga eest. Sellele töötasu arvutamise viisile, milles töölise hoolsust ja püsivust erilise töötasu kõrgendamise ja preemia maksmise kujul hinnatakse, pannakse Nõukogude Venes suurt lootust üldiseks töötempo ja toodangu tõstmiseks. Olgu siinkohal sellest töötasu arvutamise viisist toodud lühike ülevaade N. Vene ajakirja „Metsatööstus“ (Лесная индустрия) nr. 4 — 1939. a. järgi.

Rahvakomissaride Nõukogu ja Kommunistliku Partei keskkomitee võtsid 15. nov. 1938. a. vastu ühise otsuse parandada töötingimusi raietöödel üleriigilises ulatuses. Esijoonel tehti metsatööstuse rahvakomissariaadile ülesandeks tõsta päevast töötasu normi raietöödel. Teiseks tehti korraldus alates 1. nov. 1938. a. maksa progressiivset tükitöötasu 1½-kordses suuruses senisega võrreldes. Viimati nimetatud 1½-kordne tükitöötasu igalt sooritatud tööühikult (tm) maksetakse töölisele siis, kui ta on poole kuu vältel saavutanud enam kui 12 tööpäeva normi. Lõpuks, lisaks päevasele teenistustasule ja progressiivsele tükitöötasule, maksetakse hooajal püsivalt ühel töökojal töötanud hoolsale töölisele veel hooaja preemia.

Preemia normid raietöödel on järgmised: metsatöölise, kes talvisel või suvisel raietööde hooajal on täitnud vähimalt 40 päevast töönormi, saab selle normi täitmise järele hooaja preemia (lisatasu), mille suurus on 50% algtükitööhinnast.

Metsatööline, kes on täitnud hooajal 40—60 normi, saab üle 40 normi ulatuva toodangu eest preemia, mille suurus on 80% algtükitööhinnast. Täitnud 60—80 normi, ta saab preemiana lisatasu üle 60 normi ulatuvalt toodangult 120% ulatuses ning üle 80 normi ulatuvalt toodangult 150% ulatuses algtükitööhinnast.

Selgitame preemia arvutamist alljärgneva näitega: Olgu määratud päevane töönorm 4 tm ja algtükitöötasu 1 tm ülestöötamise eest 2 rbl. Kui tööline tööhooaja vältel valmistas 260 tm metsamaterjale, täites 65 töönormi, siis ta sai hooaja lõpul kokku tasu (arvestamata vahepealseid progressiivseid töötasusid):

$$260 \times 2 \text{ (algtasu)} + \frac{80 \times 2 \times 80}{100} +$$

$$+ \frac{20 \times 2 \times 120}{100} = 696 \text{ rbl.}$$

Preemia (176 rbl.) moodustab algtasust (520 rbl.) ligi 34%.

Samasuguseid preemiaid otsustati maksa hoolsa ja püsiva hooajatöö eest ka metsaveotöödel, kuid lisatasu normid on siin vähemad.

40 normi suuruse tööhulga	eest on preemia	30% algtasust
40—60	"	60%
60—80	"	80%
Üle 80	"	100%

Vedajad said ka progressiivse tükitöötasu kõrgenduse osaliseks, kui nad poole kuu vältel täitsid üle 12 päeva normi.

Töölised omalt poolt on Rahvakomissaride Nõukogu ja Kommunistliku Partei poolt kehtimapanud töötasude arvutamise viisi suhtes asunud järgmistele seisukohtadele: töötaja innukalt, ära tee oma tööpiirkonnast läbikäiguhoovi, ära kuulu „lendajate“ hulka, ära soodusta alalist tööliste vahetust, ole vastuvõtlik uuendustele ja töövõtetele, mis võimaldavad töö produktiivsust tõsta, ja rakenda neid uuendusi oma töö juures, püüa hooaja kestel metsas võimalikult palju päevi tööd teha, püüa iga poole kuu vältel anda vähimalt 12 tööpäeva normi — ja sa teenid 2—3 korda enam kui sa tee-

nisid varem, endise tükitöötasu arvutamise viisi juures.

Uute kõrgendatud tükitöötasude ja preemiate sisseviimine metsatööstuspiirkondadesse ei toimunud igal pool kaugeltki ühesuguse intensiivsusega, sest see olenes suurel määral kohalike juhtide organiseerimisvõimest. Kui aga tööliste kord selgeks sai, et hoolsa ja püsiva tööga nad oma töötasu märgatavalt suurendavad, siis tõsiselt kõrgendatud töötasu ja preemiate saajate tööliste arv üsna kiiresti. 1. veebruariks 1939. a. said mõnes metsatööstuspiirkonnas juba 50—60% metsatöölisi kõrgendatud tükitöötasu ning sellega koos kasvas ka valmistatud materjalide hulk selles piirkonnas märgatavalt.

Vedude alal toimus kõrgendatud tükitöötasude maksmine veidi aeglasemalt ning siingi nõutakse juhtidelt suuremat selgitustööd. Ka hooaja preemiate saajate arv ei ole veel tõusnud soovitud määran, kuid selle virgutav mõju on ilmne. Mõnes metsatööstuspiirkonnas, kus on energiline juhtkond, on preemiasaajaid

kuni 90% tööliste ja vedajate arvust ning majandusplaani ülesseatud normid on täidetud enam kui 100% liselt. Mida suurem arv töölisi kuulub kõrgendatud tükitöötasu ja hooaja preemia saajate hulka, seda vähemaks jääb tööpaika vahetajate tööliste hulk ning seda suurem on üldine töö produktiivsuse tõus.

Nüüd, kus meilgi töötav rahvas ise on hakanud riiki juhtima ning töö on jälle ausse tõstetud, oleks tarvis senisest suuremal määral püsivat ja hoolsat tööd metsamajanduses väärikalt hinnata. Preemiad hoolsa töö eest peaksid laienema ka tööliste. Sel puhul kindlustaksime viimastele innuka töö eest väärikat tasu, metsamajandusele aga töö rõõmsa ja püsiva metsatöölise kaadri.

Mõningaid andmeid meie kütteinete tarvitusest

Edg. Vester

Meie kütteinete tarvituse kohta ei ole veel suudetud küllalt põhjalikke uurimusi toimetada, vaid on piiratud kas mõne üksiku ala selgitamisega või jälle umbkaudsete andmete esitamisega. Selle küsimuse selgitamine on väga raske ta laiaulatuslikkuse tõttu. Võtame näit. talundite küttestarvituse. Seda üle maa ühtlaselt arvestades tuleks keskmiste normide määramisel andmeid koguda nii metsarikastes kui metsavaestes, jõukamates ja vaesemates, turule lähemates ja kaugemates jne. rajoonides. Sääraseid andmeid on aga väga raske saada ja alles 1939. a. põllumajanduslik üleskirjutamine andis siin lähemaid andmeid.

Kuni 1936. aastani ei ole meie üldist küttestarvitust täpsemalt analüüsimisele võetud, vaid seda on katsutud teha ainult mõne osa tarvitajaskonna suhtes. Selle põhjuseks oli küttematerjalide, eriti küttepuid, üliküllus ja odavus. Küttepuid üliküllus oli tingitud äraplaneeritud metsamaadelt metsa likvideerimisest, 1925. a. erakorralisest langist, maadetasu arvel antud lankide raieist jne. Imporditavaist kütteineteist oli kivisüsi samuti hinnalt kättesaadav, surudes isegi 1931/32. a. madal-konjunktuuri puhul teiste kütteinete hindu alla.

Esimesi andmeid tööstuste kütteinete tarvituse kohta leidub Riigi Statistika Keskbüroo poolt 1926. a. väljaantud Eesti Majanduse artiklis „Tööstus Eestis 1924. a.“. Selle andmeil on kütteinete jaotus ja tarvitus olnud järgmine:

	Kütteinete kogutarvituse ümberarvestat. küttepuidde ruumimeetrit.	Kütteinete kogutarvitusest moodustav.					
		Küttepuid		põlevkivi	kivisüsi	turvas	muud
		ruumimtr.	%	%	%	%	%
1920	907.137	797.317	87,9	3,3	2,3	4,6	1,9
1921	1.105.065	789.404	71,4	10,1	2,6	12,7	3,2
1922	1.305.179	703.752	53,9	11,5	22,9	8,0	3,7
1923	1.498.739	618.245	41,2	20,9	29,3	5,2	3,4
1924	1.464.414	473.178	32,3	25,9	25,8	13,0	3,0

Neist andmeist nähtub, kuivõrd palju (ca 41%) on suudetud küttepuid eeltoodud

dud ajavahemikul juba põlevkivi ja kivisüsi asendada. Turba osatähtsus selle juures on aga kõikumine ja vähesed ulatusega.

Järgmisena on meie küttestarvitust pidiuosas kaudselt arvutanud prof. A. Mathiesen 1926. aastal, kuid neis andmeis on elanikkonna tarbe- ja küttestarvituse näidatud koos. Nende andmete järgi arvatakse alates 1926. aastast lähemas tulevikus meie metsadest kuuluvat:

Elanike koduseks kütteks ja tarbe-	
puuks linnas ja maal	— 1.300.000 tm
Küttestarvituse ehituspuid raudteede, vabrikutele ja asutustele	— 800.000 „
	2.100.000 tm

või 3.003.000 rm. (Koguteos „Eesti“ — 1926. a.)

Edasi tuleks osalise küttestarvituse arvutamiseks nimetada dr. P. Reimi poolt Tartumaa, Tartu ja Tallinna küttestarvituse uurimist ja metsateadl. A. Raukase poolt Pärnumaa elanikkonna küttestarvituse arvutamist, mõlemad 1928. aastal. Dr. P. Reimi andmeil oli siis küttestarvituse linnas 2—3 rm toa kohta, olenedes korteri suurusest. Selle juures tarvitab ühetoaline korter aastas 3 rm küttepuid, viietoaline aga 2,1 rm toa kohta. Maaelanikkonna tarvitust hindab autor 20—30 ha suuruse talundi kohta ca 19 tm aastas. A. Raukase andmeil on Pärnumaal küttestarvituse ca 21 tm talundi kohta, mille suurus on keskmiselt 28,2 ha.

1929. aastal avaldab dr. P. Reim oma töös „Metsade majanduslik tähtsus Eestis“ puubilansi 1924., 1925. ja 1926. a. andmeil. Selle järgi on küttestarvituse tarvituse järgmine:

	Küttestarvituse	Hagu	Kokku
Tööstuse ja raudte. küttestarvituse	715.000 rm	— rm	715.000 rm
Linnarahva küttestarvituse	471.900 „	14.300 „	486.200 „
Maarahva küttestarvituse	1.787.500 „	586.300 „	2.373.800 „
	2.974.400 rm	600.600 rm	3.575.000 rm

Kõvade kütteinete kogutarvitust Eestis käsitleb lähemalt ins. J. Veerus 1936. a. novembris Inseneri-kojas peetud referaadis (Tehnika Aja-

kiri nr. 1 — 1937. a.). Tema andmeil on kõvade kütteinete tarvitus olnud järgmine:

	1935. aastal kütteinete hulk	1936. a a s t a l		
		kütteinete hulk	kütte väär- tuse %/0/0	küttepuudeks ümberarvestatult
Küttepuud	3.597.800 rm	3.354.680 rm	54,7	3.354.680 rm
Kännud	13.940 "	26.000 "	0,4	17.330 "
Haod	120.000 "	192.000 "	1,2	48.000 "
Põlevkivi	374.000 tn	430.000 tn	25,6	1.075.000 "
Masinaturvas	215.000 "	335.000 "	8,0	335.000 "
Labidaturvas	155.000 "	215.000 "	2,7	143.000 "
Kivisüsi	53.900 "	48.200 "	7,0	289.000 "
Koks	2.980 "	3.000 "	0,4	18.000 "
Kokku :			100	5.280.210 tm

Selle arvestuse juures on autor võtnud üksikute kütteinete kulutuse protsendi põletiste üldkulust kalorite järgi, mille tõttu need ei vasta matemaatili-

selt arvutamisele. Referendi arvates peaks lähemas tulevikus kõvade kütteinete tarvitus meil kujunema järgmiseks:

		(Tegelikult oli senini)
Küttepuud	30,0 ⁰ /0	(54,7 ⁰ /0)
Kännud	1,5 ⁰ /0	(0,4 ⁰ /0)
Haod	2,5 ⁰ /0	(1,2 ⁰ /0)
Põlevkivi	30,0 ⁰ /0	(25,6 ⁰ /0)
Masinaturvas	25,0 ⁰ /0	(8,0 ⁰ /0)
Labidaturvas	7,5 ⁰ /0	(2,7 ⁰ /0)
Kivisüsi	3,5 ⁰ /0	(7,0 ⁰ /0)
Koksi ei tuleks sisse vedada.		(0,4 ⁰ /0)
Kokku	100 ⁰ /0	(100 ⁰ /0)

Veel üksikasjalisemalt käsitleb kütteküsimust ins. H. Uuemõis 1937. aastal („Kütteprobleem“ — Konjunktuur nr. 28/29 — 1937. a.). Tema hinnangu järgi on kogu küttestarvitus järgmine:

	Kütteinete hulk	Kütte väärtus %/0/0	Küttepuudeks ümberarvestatult
Küttepuud	3.100.000 rm	65,8	3.100.000 rm
Kännud	9.750 "	0,1	6.500 "
Hagu	120.000 "	0,6	30.000 "
Põlevkivi	374.000 tn	20,0	935.000 "
Masinaturvas	215.000 rm	4,6	215.000 "
Labidaturvas	155.000 "	1,7	103.330 "
Kivisüsi	53.900 tn	6,9	323.400 "
Koks	2.980 "	0,3	17.880 "
Kokku :	—	100	4.731.010 rm

Ka siin on kütte väärtus arvatud kalorite järgi. Mõlemate nende arvestuste juures on kütteinete küttepuudeks ümberarvestamisel vahekordadeks võetud: 1 tm = 1,43 rm; 1 rm küttepuid — 1 rm masinaturvast = 1,5 rm labidaturvast = 1,5 rm kände = 4 rm hagu; 1 tn kivisütt = 6 rm küttepuid; 1 tn põlevkivi = 2,5 rm küttepuid; 1 tn vedelaid kütteaineid = 10 rm küttepuid.

Samas artiklis hindab autor kütteinete kogutarvitust 1936/37. a. teostatud kütteinete reformi puhul veidi teisiti, mille põhjuseks on nähtavasti küttepuudele ümberarvestamise koefitsiendid, mida aga kahjuks ei ole ära märgitud. Selle arvestamise järgi oli enne reformi ja kavatsatud reformi järgi küttestarvitus järgmine:

	Enne reformi oli tegelik tarvitus	Kavatsetud reformi kohaselt oleks tarvitus	Vähene mine — või suurene mine +
Küttepuid	3.100.000 rm	1.770.000 rm	— 1.330.000 rm
Kännud, haod.	37.000 "	260.000 "	+ 223.000 "
Masinatorvas	215.000 "	1.100.000 "	+ 885.000 "
Labidaturvas	80.000 "	200.000 "	+ 120.000 "
Põlevkivi	947.000 "	1.150.000 "	+ 203.000 "
Kivisüsi, koks.	337.000 "	236.000 "	— 101.000 "
Kokku:	4.716.000 rm	4.716.000 rm	—

Need andmed on hiljem võetud ka kütteainete kogutarvituse suuruse aluseks, ümarguselt 4.700.000 rm. Puitainet on selle arvestuse järgi tarvitusel 3.137.000 rm, mis autori poolt kogutud töönaoliste andmete najal jaguneb järgmiselt:

Tööstus	571.000 rm
Riigi- ja omaval. asut.	350.000 "
Majapidamised	2.000.000—2.200.000 rm

Seejuures on metsaametkonna puude tarvitus jäetud arvesse võtmata, raudteede kulu ca 45.000 rm aga arvestatud riigi ja omaval. asutuste hulgas.

Tööstuse halupuude tarvitus ja selle asendamise võimalus teiste kütteainetega on autori poolt näidatud järgmiselt:

	Puidu tegelik tarvitus enne reformi	Kavatsetud asendada teiste kütteainetega	%%
Suurtööstus.	211.000 rm	160.000 rm	75
Kesk- ja väiketööstus.	100.000 "	75.000 "	75
Rehepeksmine.	110.000 "	55.000 "	50
Piimatalitused.	120.000 "	90.000 "	75
Piiritusevabrikud	30.000 "	27.000 "	90
Kokku:	571.000 rm	407.000 rm	70

Eeltoodud arvestusest on väiketööstus välja jäetud ja selle asemel piimatalitused ja piiritusevabrikud näidatud erigrupina. Kuigi väiketööstuse alal on peale piimatalituste ja piiritusevabrikute ka teisi tööstusi ja ettevõtteid, mis tarvitavad puitu nii ruumide kui ka masinate kütteks, nagu metalli-, mineraali-, keemia-, naha-, tekstiil-, keha-

katte-, leiva-, vorsti-, linnase- jt. tööstused, ei mõjuta nende arvestamata jätmise üldsummat, sest kogu väiketööstuse puidutarvitus (153.729 rm I majandusloenduse andmeil) on umbes võrdne autori poolt näidatud piimatalituste ja piiritusevabrikute 150.000 rm puidu tarvitusele.

Samad andmed on ins. H. Uuemõisa poolt ette kantud XIV Metsateadlaste Päeval Tartus 1937. aasta 2. mail.

1937. aastal koostas dr. P. Reim uue puubilansi 1925.—1934. a. kohta. Selles on küttepuidu (halupuud, hagu ja kannud) aastaseks tarvituseks arvatud (P. Reim „Eesti Metsamajandus“ 1937. a.):

Tööstuse ja raudtee kütte	572.000 rm
Linna ja maarahva kütte	3.217.500 "
Kokku:	3.789.500 rm

Võrreldes neid andmeid eelpooltoodud sama autori poolt 1929. aastal koostatud puubilansi 1924—1926. a. andmetega on hilisemas puubilansis tööstuse ja raudtee puidutarvitus vähenenud 143.000 rm, elanikkonna tarvitus aga suurenenud 357.500 rm võrra ning kogutarvitus suurenenud 214.500 rm võrra.

Edasi järgneb samas „Eesti Metsamajanduses“ dr. P. Reim'ilt 1929. a. põllumajandusliku üleskirjutuse ja 1934. a. linnade rahvaloenduse andmeil maa- ja linnaelanikkonna kütetarvituse arvutus, mis oleks maksev alates 1936. aastast:

	Üldine küttevajadus rm	Sellest puidu arvel rm	Üldisest küttevajadusest katavad 0/0 0/0		
			puit	puujätteid	türvas ja põlevkivi
Linnad, alevid	715.000	572.000	80 0/0	15 0/0	5 0/0
Vallad	3.432.000	2.717.000	80 0/0	17 0/0	3 0/0
Kokku:	4.147.000	3.289.000	80 0/0	16 0/0	4 0/0

Sellest nähtub, et maa- ja linnaelanikkonna küttetarvidus on 1936. aastast alates arvatud 71.500 rm ehk 2,2% suuremaks kui see oli keskmiselt 1925.—1934. aastani.

Kõik need eespool toodud mitmete autorite arvestused on koostatud mitmeski osas umbkaudselt, sest siis puudusid väga paljudel aladel kindlamad statistilised andmed, millele oleks võidud rajada oma arvestusi. Selle tõttu

on need arvestused meie tegelikust tarvitusest siiski vähemad, nagu allpool selgub.

Esimeste kindlamate statistiliste andmetena tuleks ära märkida tööstuste osas 1939. aastal avaldatud I majandusloenduse andmeid 1936./37. a. kohta. Nendel andmetel on kõikide tööstuste küttetarvitus järgmine:

	Küttepuud rm	Turvas tn	Põlevkivi tn	Kivisüsi tn	Põlevkivi- õli tn	Muud vedel- küttes tn
Suurtööstused	339.107	80.907	341.963	34.452	11.559	1.626
Keskööstused	111.771	6.118	5.907	1.235	158	290
Väiketööstused	153.729	4.039	2.024	350	.81	858
Kokku:	604.607	91.064	349.894	36.037	11.798	2.874
Ümber arvestades kütte- puudeks		à 1 rm	à 2,5 rm	à 6 rm	à 10 rm	à 10 rm
	604.607 rm	91.064 rm	874.735 rm	216,22 rm	117,980 rm	27.740 rm
Kõik kokku küttepuudeks ümberarvestatult				1.932.348 rm		

Eeltoodud andmeil on väiketööstuse all muuseas arvestatud ka 302 piimatööstust, 888 jahuveskit, 44 vorstitööstust, 93 piiritusefabriku jne.

Kuid tööstuste praeguse aja küttetarvitus kindlaksmääramisel ei saa enam aluseks võtta 1936. aasta andmeid, sest tööstuste töömaht on sel ajavahemikul tunduvalt tõusnud. Juba arvuliselt on end. Kaubandus-tööstuskoja alla kuuluvate eratööstuste hulk 1936. a. 5196-lt tõusnud 1938. a. 5719-ni. Teiselt poolt aga ei suurene küttetarvitus võrdsetel töömahu suurenemisele, sest tööstused on oma küttetarvitus ratsiooniseerinud, kasutavad otstarbekamalt ruume, kütte- ja jõumasinaid elektrit jne. Selle tõttu võib praegust tööstuste küttetarvitus hinnata ümarguselt 10% suuremana kui see oli 1936. aastal, s. o. kokku 1.932.348 rm + 193.235 rm = 2.125.583 rm ehk ümarguselt 2.125.600 rm. Kuigi vahepeal kütteturu ümberkorraldamise tõttu tööstustes tarvitata- vate küttepuude hulk on vähenenud, tuleks 1939. a. sõjalukorras kivisöe äralangemisega ja kütteturba vähesuse tõttu tööstuste küttepuude tarvitust hinnata ümarguselt 700.000

ruumimeetrile aastas, s. o. võrreldes 1936. aastaga.

Raudtee küttetarvitus vedurite, vagunite ja jaamahoone kütteks on olnud: 1938. aastal ca 42.000 rm, 1939. aastal ca 85.000 rm ja 1940. aastaks tuleb seda siiski arvata ca 75.000 rm, sest turbabriketti ja turvast vajavad laevandus, keskküttes, tööstused jne. niivõrd suurel määral, et seda raudteele arvatavasti palju ei jatku. Pealegi loodetakse briketitoodangut tunduvalt tõsta alles 1941. aastaks. Põlevkivitarvitus kindlasti suureneb, kuid ka selle juures tuleb küttepuid tarvitada tulealgatuseks jne.

Laevanduse küttetarvitus kohta puuduvad kahjuks täpsemad andmed. Era ranna- ja sisevete liinidelt saadud telefonilistel andmetel tõuse nende aastane küttetarvitus küttepuudele ümberarvatult ca 6000 rm. Vee- teede Talitus on A/s. Eesti Metsatööstuselt seni ostnud ümarguselt 3500 rm küttepuid aastas.

Sellest küttepuude hulgast on laevade kütteks ära tarvitatud: 1938/39. a. 1954 rm ja 1939/40. a. 1050 rm. Pealeselle

on Veeteede Talituse poolt laevades kütteaineina tarvitatud:

	1938/39. a.	1939/40. a.
Turbabriketti	13,7 tn	2,3 tn
Kütteõli	0,3 "	0,5 "
Küvisütt	4.452,5 "	5.943,9 "
Küttepuudele ümberarvatult vastaks see	26.770 rm	35.670 rm

keskmiselt aastas ümarguselt 31.200 rm küttepuudele.

Kokku oleks laevanduse, s. o. laevade, hoonete ja mitmesuguste ruumide, kütetatarvitus küttepuudele ümberarvestatult aastas 37.200 rm küttepuid, jättes arvestamata kaugesõiduliinid. Kui sellest osa tarvitust suudetakse katta kivisööega ja turbabriketiga, jääb laevanduse aastaseks küttepuude tarvituseks ikkagi ümarguselt 7.500 rm. Selle juures on rannasõidul 1939. a. liikunud 8.241 laeva 388.000 tn mahuga, vedades 184.000 tn kaupu ja 171.920 reisijat. Sisevete laevade kohta ei leidunud vastavaid andmeid.

Linnade kütetatarvitus arvestamisel on iga Tallinna elaniku kohta arvestatud ca 2 rm ja teiste linnade ning alevike elaniku kohta ca 3 rm küttepuid aastas. Linnade elanikkonnast asub Tallinnas 137.600 ja teistes linnades 224.400 elanikku. Seega oleks linnarahva kütetatarvitus ca 948.400 rm. Sellest arvust aga langeb ca 20% turba, elektri, gaasi jne. arvele, mille tõttu linnade kütetatarvitus võib arvestada ümarguselt 750.000 rm küttepuudele.

Maaelanikkonna kütetatarvitus on seni hinnatud vähemaks kui see tööpoolest on. Seniste hindamiste juures on suurel määral arvestatud talumetsade puidu produtseerimise andmeid, mis aga olid võetud tegelikkusest tunduvalt vähemad, sest talumetsade pindalana oli arvestatud: 1925. a. põllumajandusliku loenduse andmeil 148.000 ha; 1929. a. põllumajanduse loenduse andmeil 160.104 ha. Kuid mõlemal korral on heina- ja karjamaametsad, võsametsad, puisniidud jne. andmete puudusel arvestusest välja jäänud.

1939. a. põllumajandusliku loenduse andmeil on meil erametsi ja metsaga kaetud maa-alasid järgmiselt:

1) linnadel	11.665,9 ha	
tööstustel	9.703,2 "	
talunditel	192.955,9 "	
heina- ja karjamaametsa	170.836,3 "	385.161,3 ha
2) Talundite võsam.		370.868,6 "
Kõik kokku:		756.029,9 ha

Esimene osa metsamaast, s. o. 385.161,3 ha, produtseerib aastas peale tarbematerjalide ümarguselt 800.000 rm küttepuitu ja 400.000 rm hagu-kände. Teine osa, s. o. võsametsad, produtseerib ümarguselt 400.000 rm küttepuitu ja 5.200.000 rm hagu. Kokku on talundite ja teiste erametsade ja võsamaade produktsioon, peale tarbepuude, ümarguselt 1.200.000 rm küttepuitu ja 5.600.000 rm hagu. Sellele lisandub uudismaade ülesharimisel ja kändude juurimisel ca 180.000 rm küttekände. Kokkuvõetult annavad eelnimetatud metsa- ja võsaalad küttematerjale:

küttepuid	1.200.000 rm
hagu	5.600.000 rm või 1.400.000 " küttepuid
kände	180.000 " " 120.000 " "
Kokku:	2.720.000 rm küttepuid

sellest arvust müüvad talundid eraturule ca 500.000 rm, mille tõttu jääb talundite omatarvituseks 2.220.000 rm küttepuid.

Kuid sellele talumetsadest raiutavale küttepuidu hulgalet tuleb juure arvata veel riigimetsadest ostetud küttematerjalide hulk, mis on järgmine: :

1) hooldamisraieist ja surnud metsast kohal. elanikkonna poolt raiutud küttepuid	321.000 rm
2) A/S. EMT-se poolt kohal. rahvale müüdüd küttepuid keskmiselt aastas	400.000 "
3) A/S. EMT-se poolt kohal. rahvale müüdüd 9000 rm kände, mis on küttepuudele arvatult	6.000 "
4) A/S. EMT-se poolt kohal. rahvale müüdüd ja töötasuks antud 400.000 rm hagu, mis võrdub	100.000 "
Kokku saab kohal. elanikkond riigimetsast küttepuitu	827.000 rm

Nagu juba eespool tähendatud, kulutavad talundid oma tarvituseks omast metsast raiutud 2.220.000 rm küttepuitu ja riigimetsadest aastas keskmiselt 827.000 rm küttepuitu. Seega tuleb talundite praegust küttepuidu kogu-

tarvitust arvata keskmiselt aastas 2.220.000 + 827.000 = 3.047.000 rm või ümarguselt 3.050.000 ruumimeetrile.

Talundite kogu küttestarvitus on aga veelgi suurem, sest arvesse tuleb võtta eriti Lõuna-Eesti metsavaeseid rajooni, kus peakütteenainena figureerib turvas. Selle küttesturba kvantumi kohta ei leidu kahjuks mingisuguseid andmeid.

Lõpuks tuleb küttestuude tarvitajaina veel arvesse võtta riigi- ja omavalitsuse asutusi. Nende aastast küttestuude tarvitust võib arvata ca 300.000 rm, võttes aluseks A/S EMT poolt müüdü küttestmaterjali hulga ja nende asutuste arvu.

Seega oleks küttestuude kogutarvitus järgmine:

Tööstus	700.000	rm
Raudtee	75.000	"
Laevandus	7.500	"
Linnad	750.000	"
Maa	3.050.000	"
Riigi ja omaval. as.	300.000	" (ilma raudteeta)

Kokku: 4.882.500 rm.

Eeltoodud küttestuude kogutarvitus 4.882.500 rm on tunduvalt suurem kui

see on arvestatud kütteenainete küsimuse lahendamisel, ins. Uuemõisa poolt 3.137.000 rm või hiljem ümarguselt 3.121.000 rm arvestatud. Suurenemine on tingitud järgmistest asjaoludest:

- 1) Tööstuse küttestuude tarvitus (571.000 rm) on kalkuleeritud madalam kui see oli 1939. a. I majandusloenduse andmeil (604.607) ja kui see oli 1919. a. sõjaolukorras (700.000 rm).
- 2) Raudtee ja laevanduse aastane tarvitus 82.500 rm on arvesse võetud ainult 45.000 rm suuruses.
- 3) Majapidamiste, s. o. linna- ja maaelanikkonna, küttestarvitus arvestati 2.200.000 rm, kuid see on tegelikult 3.800.000 rm.

Kõikide kütteenainete kogutarvitus arvestamiseks tuleb peale eeltähendatud andmete võtta arvesse turba, põlevkivi ja kivisöe ning õlide osas kütteenainete korraldamise komitee andmeid. Nii kujuneks kütteenainete kogutarvitus järgmiselt:

Küttestuud (halupuud, kändud, haod)	4.882.500	rm
Turvast — masina	212.000	tn või
labida	74.000	" "
briketti	45.000	" "
Põlevkivi —	822.500	" "
Põlevkiviõli	3.550	" "
Kivisüsi ja koksi	35.000	" "

Kokku küttestuudele ümberarvestatult 8.333.500 rm või

735.000 rm võrra suurem kui kütteenainete korraldamise komitee poolt vastuvõetud eelarve (7.598.000) ette näeb.

Kui meil veel hiljuti oli karta eelolevaks talveks küttestkriisi, sest kivisöe juurevedu lääne poolt oli seotud mõningate raskustega nii transpordi kui ka hinna suhtes, peaks meie riigi liitumine NSVL ka selles küsimuses tooma tunduva pöörde paremuse poole. Nõukogude Vene söekäevandused töötavad

täie koormatusega ja kivisütt peaks võimalik olema saada küttesteks ka meie tehastel, laevandusel jne. Selle võrra vabanevad aga teised kütteenained muu tarvitajaskonna nõuete rahuldamiseks. Sellest hoolimata on aga meie metsameeste kohus võtta kasutamisele kõik kõlvuline ja majanduslikult vähegi tasuv küttestpuud riigimetsades ja küttestuude kasutamise selgitustöö tegemine talundite metsades.

Riigimetsateenijate koosolekuilt

K. a. 20. juulil toimus Tallinnas end. Kaubandus-tööstuskoja saalis Riigimetsateenijate Keskkogu erakorraline peakoosolek ning sellele järgnes koos-

olek riigimetsateenijate uuesti organiseerimise küsimuste arutamiseks.

Esimese koosoleku tähtsaimaks päevakorra punktiks oli Riigimetsateeni-

jate Kogude likvideerimise küsimus. Kogude põhikirja kohaselt avas koosoleku keskkoggu esimees V. Matiisen, kes avasõnas lausus, et jällegi seisab meie riigimetsateenijate perel ees ümberorganiseerumine — ainult selle vahetega, et 1938. a. kevadel sündis see võimaloleva Vabariigi Valitsuse tahtel ja tema poolt antud eeskirjade kohaselt, nüüd aga tingib seda arenev ühiskondlik elu ise ja meil on võimalus endil selles küsimuses kaasa rääkida. See võimalus on meie vabarahva suur õigus. Kuid kel on õigused, sel on ka kohustused. Ja meie, metsameeste, kohus on edaspidisel organiseerumisel suuta moodustada endile säärane organisatsioon, kes oma sisult vastaks täieliselt meie uuele, kiirel sammul arenevale ühiskondliku elu laadile. Olen veendunud, et meie, riigimetsateenijate, üks ja ühine soov on, et loodav organisatsioon, koondades enda ümber kõiki metsateenistuse alal töötavaid, peaks olema suuteline kaitsma oma liikmekonna kutselisi ja majanduslikke huve, kuid ta peaks olema ühtlasi võimeline ellu viima ja täitma neid ülesandeid, mida talle paneb meie üldises rahvamajanduse ülesehitamise töös nii Vabariigi Valitsus kui ka kõiki kutsealasid koondav Eesti Ametiühingute Keskkliit. Need, kes teist on jälginud ajakirjandust, on võinud tähele panna mõnelgi kutsealal praegu vallapääsnuv võidujooksu ümber- ja uuesti organiseerumises pisi-pihustatud rühmitustena. Riigimetsateenijaskonnal oma 2000-lise pere juures oleks siiski kohasem ja õigem ühine ja üleriigiline organiseerumine. Missuguse kuju see aga peaks omandama, et seista oma ülesannete kõrgusel, selleks on palutud E. Ametiühingute Keskkliitu saata oma esindaja andma meile otsest informatsiooni ja tulusaid näpunäiteid Keskkliidu rohketest kogemustest ja — peasi — tulevikukavatsustest.

Põllutöoministri nimel tervitas kokkutulnud metsamehi ministriabi J. Luik, kes oma sõnavõtus mainis, et metsateenistuses olevate isikute arv, ühes arvatud alatised metsatöölised, metsapraakrid ja omavalitsuste ning

erametsade teenijad, ületab 4000. Kuigi see küllaldaselt suur ühel kutsealal töötav pere asub laiali üle maa, ei tohiks viimane asjaolu takistada neid organiseerumast ühiseks pereks, et ühiselt lahendada oma kutse- ja majanduslikke huve. Kuigi oleme juba omariikluse algpäevist organiseerunud, ei ole senine organiseerumine õnnestunud. Kutsuti ellu Eesti Metsateenijate Ühing, kuid see hakkas pea lõhenema: tekkisid praakrite ja metsaülemate ühingud, kes tihti ei tegutsenud ühiselt, olgugi et nende huvid suurelt osalt ühtusid. Ka hiljem tekkinud kogusid ei saa kaugeltki õnnestunuks pidada. 21. juunist on hakanud puhuma teised tuuled ja nüüd võib vabalt organiseeruda. Edaspidisel organiseerumisel peame hoiduma killustumisest. Tuleb organiseeruda ühiseks pereks — seinast seinale, kõige alamast kuni viimse ülemuseni. Praeguses vabas õhkkonnas peaksime koonduma ühise katuse alla — ühise ametiühingu pereks.

Edasi selgitas kõneleja metsaametkonna majanduslikku seisukorda. Ta rõhutas, et juba endises tsaaririigis ja ka praegu on alametsateenijate peamiseks palgaks maa-tulu. Vahe endise tsaariaegse ja praeguse metsateenija maa vahel seisab selles, et endiste enam-vähem korralike talude asemel on metsaametkonnal viletsad palgamaad, sest paremad maad anti maade korraldamisel talupidajatele. Metsaametnikel on küll talud, kuid sageli ei saa nad sealt kahtki seemet. Seda olukorda on püütud aasta-aastalt parandada: iga eelarve juures on tehtud ettepanekuid metsaametkonna palgaloode parandamiseks, kuid need on jäänud tagajärjeta. Kui aastaid tagasi riigiteenijate palku üldiselt 5—10% kõrgendati, siis arusaadavalt said alamapalgalised vaid mõned kroonid juure. Mitte üksi metsavahtide ja metsnike palgad ei ole naeruväärselt madalad, vaid ka abimetsaülema ja metsaülema palk ei võimalda kutse nõudeile vastavat ülalpidamist. Praegune põllutöominister tunneb, et metsateenijate olukord on raske, ja ta esitas majandusministrile ettepaneku palgaloode parandamiseks. Selles on ette nähtud metsavahi palgana kuni Kr. 60,

metsnikul Kr. 95—100, asjaajajal Kr. 95—100, abimetsaülemal Kr. 105—110 ja metsaülemal Kr. 125—140. Seejuures palgamaa peaks jääma kõigile metsateenijatele kasutada normaal-rendi alusel.

Peale palgaolude parandamise toob uus vaba olukord metsateenijatele ka teisi paremusi ja soodustusi nii teenistuse alal kui ka isiklikus elus. Kuid vabadus ei anna ainult õigusi, vaid paneb peale ka kohustusi. Metsateenijail tuleb oma ameti alal kokku puutada kogu Eesti rahvaga. Nii seisab metsateenijaskond kogu rahva teenistuses. Kui tahame rahvast teenida, peame olema kõigiti korralikud. Ei tohi iialgi pügeda seaduse tähe taha, peab püüdma seletada, kuidas asja saab paremini lahendada. Sääraselt toimides suudame kindlustada endile kogu rahva ja valitsuse usalduse ja rahulolu.

Lõpuks soovis kõneleja uueks organiseerumiseks jõudu, edu ja õnne.

Ministriabi sõnavõtu järele asuti koosoleku juhatuse moodustamisele. Juhatajaiks valiti K. Salev ja L. Salum, protokollijaiks E. Leetmäe, J. Tõnisson ja E. Saar.

V. Matiisen kogude likvideerimise küsimuse kohta sõna võttes tähendas, et niisama lihtne kui oli kogude asutamine, niisama lihtsaks osutub ka nende likvideerimine. Riigimetsateenijate kogude põhikirja § 120 näeb ette, et kohalike kogude tegevuse võib lõpetada ja keskkogu tegevuse ajutiselt seisma panna põllutöominister. Tähendab, kogude tegevuse oleks võinud lõpetada, ilma et oleks tarvis olnud käesolevat koosolekut kokku kutsuda. Kuid kogudel on kahe ja poole aastase tegevuse kestel kogunenud ka varandusi. Oleks vaja, et metsamehed avaldaksid nende varade edaspidise saatuse kohta ka omad soovid.

Kogude organisatsiooni likvideerimise alal teeb keskkogu juhatus erakorralisele peakoosolekule ettepaneku: Riigimetsateenijate Keskkogu erakorraline peakoosolek konstateerib, et riigimetsateenijate organiseerimine kogudena, mis metsateenijatele valitsusvõimu poolt on peale sunnitud, ei

rahulda riigimetsateenijate peret ega vasta nüüdse aja vaba organiseerumise põhimõttele, mistõttu ka riigimetsateenijaskonna edaspidine kutsealaliste huvide kaitse kogude kaudu ei saa kujuneda edukaks. Seepärast koosolek otsustab:

1) Paluda põllutöoministrit põhikirja § 120 korras lõpetada kohalike kogude tegevus arvates 1. augustist s. a. ja esitada Vabariigi Valitsusele seaduse eelnõu keskkogu tegevuse lõpetamiseks samast kuupäevast arvates.

2) Erakorraline peakoosolek teeb kõigile kohalike kogude juhatustele ja keskkogu juhatusele ülesandeks hiljemalt 5. augustiks s. a. lõplikult koostada ja esitada oma revisjonikomisjonidele läbivaatamiseks tulude ja kulude aruanne ja varade seis 1. augustiks s. a.

Kõik aruanded ja varad seada vajalisse korda (läbivaadatuna rev.-komisjoni poolt) üleandmiseks likvideerimiseks määratud komisjonile hiljemalt 10. augustiks s. a.

Läbirääkimisi ei soovitud. Hääletusel keskkogu ülevaadete peakoosolek otsustas ühel häälel vastu võtta ülaltoodud juhatuse ettepaneku.

Varanduste suhtes koosolek pärast läbirääkimisi ja aruannete ärakuulamist, mis esitati keskkogu juhatuse poolt, otsustas ühel häälel: paluda põllutöoministrit varade likvideerimise küsimuse määramisel põhikirja § 121 kuni 124 korras arvestada riigimetsateenijate järgmisi soove:

1) Eivere „Metsakodu“ peaks ka tulevikus kuuluma sellele organisatsioonile, kelle ümber koondub riigi metsateenijaskond. „Metsakodu“ põlumajapidamise takistamatu arenemise huvides on soovitatav, et majandamise juhtimist jätkaks kuni uue omaniku lõpliku selgumiseni praegune majandustoimikond põllutöoministri poolt määratava likvideerimiskomisjoni järelevalvel.

2) Riigimetsateenijate Keskkogu valitsemisel oleva Metsamuuseumi vara anda üle Riigimetsade Talitusele, kus see oleks kõigile asjast huvitatuile kättesaadav.

3) Keskkogu Laenu- ja Toetuskapitalist metsateenijatele väljaantud protsendita laenude tasumist tuleb võimal-

dada laenu andmisel ülesseatud tingimuste kohaselt. Sääraste laenude seis 1. augustiks k. a. on 479,19 kr. Laenuja Toetuskapitali vabad summad, seisuga 1. augustiks k. a. 1925,81 kr., kanda üle keskkogu tulude arvele, kasutamiseks Eivere „Metsakodu“ ostuvõla vähendamiseks.

4) Keskkogu likvideerimisel kohustustevaba kassa ülejääk tarvitada Eivere „Metsakodu“ ostuvõla vähendamiseks.

5) Kohalike kogude varade likvideerimisel lähtuda põhimõttest, et nende jaotatavad varad jääksid kohapealsetest ametkondadest moodustatud organisatsioonide kasutada. Mittejagatavad varad (näit. auhinnad jm.) säilitada koha peal likvideerimiskomisjoni otsusel, arvestades võimalust mööda nende varade praeguste valdajate soove.

6) Kohalike kogude laenu-hoiukassast väljaantud laenude tasumist võimaldada laenu andmisel ülesseatud tingimuste kohaselt. Laenu-hoiukassasse sissemaksetud hoisusummad tagasi maksa nende omanikele hiljemalt 1. augustiks k. a. Seejuures laenu-hoiukassast väljalaenatud summade suuruses kanda üle laenu-hoiukassasse ajutiselt vastavate koh. kogude kohustevaba kassa ülejääke. Kõik ettepanekud kiideti üksmeelselt heaks. Samuti otsustati kuukirja „Eesti Mets' a“ ja „Rahva Hääle“ tellimist jätkata senises korras.

Teine koosolek oli mõeldud metsateenijate uue organiseerimise küsimuse lahendamiseks. Organiseerimismoodustest kõneles Eesti Ametiühingute Keskliidu esindaja Suits, kes pike- mas sõnavõtus, vihjates olemasolevatele metsateenijate ühinguile, tähendas muuseas, et ümberkorraldused ei anna alati soodsaid tulemusi. On tarvis, et metsamehed organiseeruksid ühisesse võimsasse ühinguusse, kuhu oleksid koondatud alatised metsatöölised, nii välis- kui ka keskasutuse teenistuses seisvad metsaametnikud ja era- ning omavalitsuste metsade teenijad. Vastavalt kitsamatele kutsealladele võiksid moodustuda sektsioonid. Tulevases or-

ganisatsioonis ei tohi esineda metsaülema ja metsavahi vahel seni aset leidnud teravaid piirjooni. Peavad kaduma vahed alamate ja kõrgemate ametnike vahel, mis seni oli nii tavaline nähtus.

Mis puutub üldisse töösse, siis nüüd, kus riigi juhtimine on töötava rahva käes, on otsustav sõna ütelda ka Eesti Ametiühingute Keskliidul, kes töötab kontaktis valitsusega. Et koostöö oleks edukas, selleks on vaja leplikku vaimu. Iga kutseala peaks andma isikuid, keda võiks usaldada. Meie soov on, et ülesehitavast tööst saaksid osa võtta isikud kõikidelt kutsealadelt. Meie riik tõttab vastu sotsialistlikule riigikorrale. Uue suunaga harjuda ja uusi töökspidamisi omaks võtta võib näiliselt osutada paljudele raskeks, kuid iga kodanik peab vastavalt sotsialistlikule riigikorrale ümber orienteeruma ja kaasa tulema.

Me ei taotle kättemaksu, vaid püüame kogu rahvast viia paremale järjele. Keskliit julgeb loota, et metsameeste pere aitab kaasa uuest olukorrast parema arusaamise kasvatamisel. Selleks soovib keskliit head edu ja parimat töötahet.

Kui me tõttame vastu sotsialistlikule riigikorrale, siis peame kõigiti püüdma luua liitu teiste sotsialistlike riikidega, peame nende riikidega arendama sõbralikku läbikäimist. Nagu teame, koosneb NSVLiit 12 vabariigist, pealeselle kuuluvad sinna oblastid ja kraid. NSVLiiduga peame arendama kõige parema vahekorra. Möödunud 20 a. jooksul on meile püütud näidata, et NSVLiidus elatakse halvasti, kuid see pole õige. Mispärast säärast meeleolu püüti luua? Miks ei näidatud meile NSVLiidu õiget külge — ta kultuurset ja majanduslikku õitsengut? Meie juhtivale klassile ei olnud see vastuvõetav. Ta nautis mugavusi, mida võimaldas töötava rahva ekspluateerimine. Tal olid võimalused töötava rahva kulul elada. Oma äranaagemise järgi viideti aega mõistmatult ja raisati Eesti töötava rahva tööd ja vaeva. End. valitsuste juhid oma kaaslastega püüdsid teha kõik, et laita NSVLiidu korda ja näidata seda kõige pahemas valguses. Meid püüti vaimselt pimestada. Juh-

tivad isikud olid teadlikud, et kui rahval avaneb võimalus tutvuda sotsialistlike riikide korruga, siis on nende healolul lõpp. Loodan, et tulevikus võimaldub teil selle suurriigi saavutustega tutvuda, et teie arvamine NSVLiidust muutub täieliselt, kui te ei ole tardunud mõtteviisiga. Olen kindel, et ka metsameeste pere peab vajaliseks tiheda sideme loomist NSVLiiduga.

Oma igapäevases töös valitsegu alluva ja ülemuse vahel täiesti sõbralik vahekord. Ei tohi olla alluva häbelikku suhtumist ülemusele ega ülemuse alla vaadet alamale. Intelligentne, ei ole üksi see, kes on lõpetanud kesk- või ülikooli. Kõik kutsed on üheväärsed, iga töö on aus ja selle tegija ei tohi häbeneda, missugune see töö ka ei oleks. Igasugune autu võte nii ülema kui ka alama poolt mõistetakse keskliidu poolt hukka. Ülemuse suhtumine alamale olgu heatahtlik ja korrektne, samuti ka alama suhtumine ülemusele.

Lõpuks andis kõneleja koosolijaile ja kogu metsameeste perele edasi Eesti Ametiühingute Keskliidu parimad soovid meie ühisele ülesehitavale tööle kaasaaitamiseks.

Kõne lõpul hüüti neljakordne elagu Eesti ja Nõukogude Vabariikide Liidu koostöötamise heaks ja nõuti tihedat liitu Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liiduga.

Metsameeste organiseerimisest rääkis veel V. Ritslaid. Viimane pooldas uue organisatsiooni loomist, lootes seega vältida seniseid intriige.

Järgnevatel sõnavõttudel koosolevad riigimetsateenijate esindajad valdavas enamuses pooldasid E. Metsateenijate Ühingu taaselustamist. Soovitati täie jõuga 100%-liselt organiseeruda Eesti Metsateenijate Ühingu ümber. Edaspidises tegevuses soovitati lähtuda aja- nõuete seisukohast ning vastavalt sellele peeti vajaliseks muuta senist Eesti Metsateenijate Ühingu põhikirja.

Lõpuks otsustati saata tervitusi järgmiselt:

1) Vabariigi Valitsusele.

Riigimetsateenijaskond, üleriigiliselt kokku tulnud, tervitab Vabariigi Valitsust ta vastutusrikkas ülesehitamistöös ja tootab täie innu ja jõuga kaasa aidata valitsuse deklaratsioonis püstitatud eesmärkide saavutamisel uues töötava rahva vabas Eestis.

2) Eesti Ametiühingute Keskliidule.

Eesti töötava rahva eest võitlejat ja kõiki kutsealasid koondajat tervitavad üleriigiliselt kokkutulnud riigimetsateenijate esindajad, kes oma üle maa asuva liikmeskonna tahavad koondatult liita töötava rahva ridadega Eesti Ametiühingute Keskliidu juhtimisel.

3) Eesti Kommunistlikule Parteile.

Hiilgava võidu puhul riigivolikogu valimistel soovime õnne ja edu Eesti töötava rahva eluliste huvide eest võitlemisel.

4) N. L. Punaarmeele.

Meile rahulikku töötamist võimaldanud sõbralikule punaarmeele saadame parimaid tervitusi.

V. Mutt.

Märkmeid metskonna asjaajajate töö- ja palgaoludest

Meil on seni rohkesti sõna võetud metsa valveametnike palgaolude kohta. Asjaajajate olukorda pole aga pikemalt käsitletud, kuigi seda ei saa pidada kõigiti rahuldavaks. Alltoodult püüan käsitleda mõningaid esilekerkinud küsimusi nende töö- ja palgaoludest.

Seni oli metskonna asjaajajate palk enam-vähem võrdne metsnike palgaga, kui võtta üleriigiline kesk-

mine tulu metsnike palgamaadelt. On loomulik, et see ka nii peaks olema, sest, nagu näha sõnavõttudest metsatehnikumi kohta, asjaajajailt ja metsnikelt nõutakse ka tulevikus võrdset ettevalmistust. Pealeselle tuleb asjaajajail end kindlasti enne tegelikule tööle asumist rohkem ette valmistada maksvate ringkirjade ja juhtnõõride tundmaõppimisega. Peale palga on valveametnikel eriliseks

soodustuseks vormiriie ja tunduvalt suurem A/S Eesti Metsatööstuse lisatasu. Nagu viimasel riigimetsateenijate kogude esindajate koosviibimisel 20. VII s. a. RMT direktor oma sõnavõttus mainis, kavatsetakse valveametnike palgamaa viia rendi alusel kasutamisele ja ametnike palku üldiselt tõsta, kusjuures asjaajaja ja metsniku rahaline põhipalk oleks võrdne. Seega on siis järjekordselt kärbitud asjaajajate palku, võrreldes teiste metsaametnikega.

Eelmine kärpimine oli A/S Eesti Metsatööstuse lisatasude ümberkorraldamisega. Kui endine Riigi Metsatööstus muudeti a/s-iks, kärbiti asjaajajate lisatasu määr üle 3 korra vähemaks selle ajani saadust. Seda vist põhjendusega, et asjaajajate töö sel alal väheneb a/s-i ametnike koosseisu suurenemise tõttu. Samal ajal valveametnike tasu tõsteti seda võrd, et lisatasu summad paljudes metskondades isegi ületasid välja maksa võidava summa, eriti just metsaülemate lisatasude osas.

Kuidas siis õigupoolest asjaajajate töö a/s-i alal vähenes? Enne RMT a/s-iks muutmist teostati metskonnas Riigi Metsatööstuse summadega remonttöid, kusjuures ka arvestamine toimus RMT-se kaudu. RMT a/s-iks muutmise järele moodustati nendest A/S Eesti Metsatööstuse sihtsummad ja võeti arvestamine üle Põllutöoministeriumile, seega metskonnas RMT ametnikult asjaajajale. Nii siis vähenemise asemel suuremine. Siin loomulikult maksvate korralduste kohaselt on see otseselt juba asjaajaja töö ja kui Põllutöoministeriumi poolt pealepandud kohustuse eest ei saa A/S lisatasu maksa. Aga kui kõik praegu a/s-i tööde nime all olevad tööd viiakse Põllutöoministeriumi alla? Selleks ületamatuid takistusi vist ei ole. — Kuid edasi! — Allakirjutanu töötamiskohas raiuti enne a/s-i asutamist surnud metsa ja hooldamisraiate materjale väga vähesel määral, kuna nendele puudus ostja. A/s-i asutamise järele hakati aga eriti intensiivselt surnud ja vigastatud metsa kui ka hooldamisraiate materjale üles

töötama. Nii ulatas näiteks 1930/40. majandusaastal tähendatud metskonnas üksi surnud ja vigastatud metsast valmistatud materjalide hulk, mis anti üle a/s-ile, valmismaterjalide arvu järele 8000 thm-ni. Seega jällegi töö suurenemine kätunuraha arvestuste ja kontrollimise alal.

Kui metsaülemate töö a/s-i alal suurenes, et nende lisatasu suurendati, siis seega paratamatult osa teisi Riigimetsade Talituse töid tuleb sooritada asjaajajal, eriti neis metskondades, kus puudub abimetsaülem. Seega maksvate korralduste kohaselt jälle mitte otseselt töö suurenemine a/s-i tööde alal.

Kui tungida lõpuks peensustesse, siis on ikkagi selge, et üks ametnik teeb rohkem RM Talituse tööd ja teine tema asemel jälle a/s-i tööd, ja vastupidi, nii et ka valveametnikele igakord lisatasu maksmine ei ole kooskõlas tehtud a/s-i tööga. Otsustarbekam oleks küll siin kindlaks määrata vastava koefitsiendi alusel iga ametniku osa metskonna töös, välja arvatud metsavahid, kelledele senine jaotus tundub õiglasena, ja vastavalt sellele määrata lisatasu metskonnale langevast lisatasu üldsummast.

Ei saa salata, et suurem osa metsaametnike palgamaid Lõuna-Eestis on tulusad, ja ei ole sugugi harulduseks, et metsaametnik piimakarjaga teeb keskmiselt 40.— krooni kuus sissetulekut. Siin on võetud keskmine kogu aasta kohta, kuna suvekuudel on tulu märksa suurem. Pealeselle saab palgamaa kasutaja põllusaadustena oma perekonna toitmiseks vajalise aastatagavara. Umbes palgamaa suurustel ja ka sama headusega kruntidel asuvad paljud meie põlluharijad perekonnad ja saavad sellest oma täielise ülalpidamise. Loomulikult tuleb eeldada, et metsaametnik, kes otseselt kasutab ise palgamaad, on perekonnainimene. Tagasihoidliku arvestuse järgi peaks normaalsuurusega keskmise headusega palgamaalt keskmine tulu kuu kohta olema kr. 20.—, kusjuures oleks

juba maha arvatud metsaametniku oma perekonnaliikmete töötasu.

Metskonna asjaajajad on aga jäetud palgamaade suhtes hoopis iseäralisse seisukorda. Nad on seatud samadesse palgatingimustesse kui linnaametnikud, kuid vahe on selles, et kõik turud, kust endale võiks tarvili tarbeaineid osta, on kaugel ja tarviliiste saaduste ostmiseks tuleb õige tihti kasutada vahetalitajaid, kelledele tuleb selle eest tasuda. RM ja MV ja majand. juhendi § 204 on küll lubatud rentida metsk. asjaajajale kuni 2 ha vabu metsaheinamaid normaalrendi eest loomapidamise võimaldamiseks, kuid kuna loomapidamine eeldab peale 2-ha metsaheinamaa, mille saak on tihti liig vähene aasta läbi 1 lehma toitmiseks, ka veel looma ja loomasööda paigutamiseks vajalisi ruume, siis jääb see rohkem kasutamata, vormiliseks soodustuseks.

Üks asi, mida iga maal asuv ametnik, nii ka metskonna asjaajaja, vajab, on aiamaa, mida seni aga millegi pärast ei ole leitud võimalikuks metskonna asjaajajatele seaduslikult kindlustada. Seda on vaid mõned metsaülemad heatahtlikult võimaldanud oma palgamaast. Säärane olukord ei ole aga kuigi vastuvõetav, sest aiamaa saamiseks puudub igasugune alus. Ja kui seda metsaülemate heasoovlikkusest on võimaldatud, siis ei ole kindlustatud, et see oleks küllaldane ja püsiv igal aastal. Ilma aiamaata ei ole elu maal kuidagi mõeldav, eriti veel siis, kui metskonna kantselei asukoht on kaugel metsade keskel, teistest majapidamistest eraldatud ja kaugel, kus iga vähimgi toiduartikkel tuleb lasta osta kaugelt turult, kandes eraldi vahetalituse kulusid, mis teevad ostetavate saaduste hinna kõrgemaks meie linnade kõrgeimast turuhindadest. Ka ei saa mõelda korruga suuremate tagavarade muretsemisele, kuna paljud toiduained riknevad ja paljudes kohtades puuduvad ka asjaajajate korteritel vastavad kõrvalruumid, nii et toiduaineid tuleb tihti hoida suvel soojades põõningupealsetes panipaikades ja talvel toas. Loetleda

neid raskusi, mis on asjaajajatel ja ka teistel metskonna kantseleiametnikel toiduainete muretsemisega, viiks liig pikale. Tahame loota, et siin keskasutus midagi ette võtab, et see ebanormaalne olukord kaotada. Seni on vaieldud palgamaade poolt ja vastu. On selge, et palgamaa, kui see on otseselt ametniku enda kasutamisel, ikkagi teataval määral seob ametnikku ta ametikohuste täitmisel. Aiamaa piiratud kujul — näiteks 0,5 kuni 1,0 ha — oleks aga väga tarviline ametniku perekonnaliikmete rakendamiseks ja ka ametnikule pärast kantseleitööd vahelduseks ja tervishoiuliselt otse tarviliseks füüsilise töö tegemise kohaks, ilma et see häriks ametikohuste täitmist.

Teine seni asjaajajail mitteküllaldaselt lahendatud küsimus on korteriküsimus. Meie praegused metskonna kantseleiruumid on suuremas enamuses endistes mõisaagsetes metsaülemate majades kui ka teistes praegusele kantselei arvilisele koosseisule mittevastavates ruumides. Ka osa vabariigi ajal ehitatud kantseleisid on väikesed, kuna enne A/S. EMT asutamist metskonna kantselei koosseis oli märksa vähemaarvulisem. Seetõttu tuleb paljudes kohtades metskonna kantseleipersonaalil töötada päev läbi ebatervislikes ruumides, kusjuures ka kantselei inventar on tihti puudulik ja seetõttu kaustad ja paberid asetsevad lahtistel riitlitel, mis omakorda ei võimalda vähese korrashoiu krediidi tõttu hoida küllaldast puhtust.

Juhendi kohaselt on ette nähtud korterite ülemmäärad, mis on vähemalpalgaliste ametnike kohta — asjaajaja, metsnik, metsavaht — kolm tuba ja köök ühes kõrvalruumidega. See ülemmäär on võrdlemisi vähestel asjaajajatel saavutatud, kuna nende korterid on ehitatud tihti juureehitustena, katusealuste mansardkordadena, kus ruumide jaotus on tihti halb, rääkimata vajalike kõrvalruumide puudusest. Mulle meenub siin juhtum meie omariikluse ajast, mis näitab, kuidas üksikud ametnikud on suhtunud alluvate ametnike korteriküsimusele. Nimelt tegi keegi met-

saülem, kellele enesele sai juurehituse teostamisega vabaks suur 5-toaline korter ühes kõrvalruumidega, ettepaneku ehitada juurehituses asjaajaja korteriks üks tuba, kus oleks ka keeduvõimalus, kusjuures sissekäik tuppa oleks toimunud metskonna kantselei ooteruumist. Õnneks muutis keskasutus selle ettepaneku ära. Iseseisvuse ajal ehitatud metskonna hooneis on samuti leitud võimalusi metsaülemale suurte, 5-toaliste, korterite ehitamiseks, kusjuures nende kasutada on ka külaliste tuba, seega 6 tuba kõrvalruumidega. Varem ehitatud hooneis on nende korterid tihti veel ruumikamad. Kuid ometi samades majades pole leitud võimalust asjaajajale 3-toalise korteri ehitamiseks, missugust ülemmäära ei saa pidada suureks perekonnainimesele, vaid on igati tervishoiulises mõttes tarviline. Küll võiks ennem vaielda 5-toaliste korterite tarvilisuse vastu.

Vaadata metskonna asjaajaja teenistuskohale kui mingile ülemineku, poissmehe, teenistuskohale, missugune seisukoht lubaks õigustada senist korteripoliitikat, on täiesti väär, sest ametialal edasijõudmise võimalusi peaaegu pole, kuna aga edasiõppimine on tublisti takistatud rohke töö ja elukoha asetuse tõttu, kiirete liiklemisvõimaluste puudumisel.

Lõpuks vormiriite küsimus. Seni on asjaajajad sellest soodustusest ilma jäetud. Põhjendusi on mitmeid. Kuid sõjaväes saavad sõjaväe kantseleiametnikud kui ka teised administratiivala teenijad vormiriide. Kui praegu metskondades leidub naisasja-

ajajaid, siis ei saaks see olla takistuseks, sest ka siin on võimalusi küsimuse lahendamiseks. Praegu oleks vormivarustus või varustusraha eriti teretulnud soodustus.

Üldiselt tundub, et metskonna asjaajajad on oma palgatasemelt klassifitseeritud ühte ministereeriumide keskasutuste kui ka teiste kohapealsete suuremate ametiasutuste asjaajajatega. See jaotus tundub ebaõiglasena, kuna metskondade asjaajajailt nõutakse märksa rohkem, nende töö on väga paljusid alasid haarav ja mitmekesine, nii et neid ei saa kõrvutada eelnimetatud teiste võrdlemisi piiratud aladele spetsialiseerunud asjaajajatega. Metsaülem on ikkagi välistööde juht ja põhimõttelises küsimustes otsuste andja, kuna kogu kantseleiline töö ja rahva vastuvõtmine jääb asjaajaja hooleks, eriti veel neis metskondades, kus abi-metsaülem puudub.

Kas ei oleks siin õigem asjaajajad klassifitseerida palgalt ühisele tasemele keskasutuste väiksemate osakondade kui ka maal asuvate ametiasutuste sekretäridega ja ka nende nimetus, asjaajaja, muuta ümber sekretäriks.

Lõpetades käesolevat tahan loota, et kõik metskonna asjaajajad tulevikus uue ametiühingu väljakujunemisel saavad end koondada ja ühiselt oma huvide kaitseks välja astuda. Samuti loodan, et käesolev ei jää tähele panemata nende poolt, kelle võimuses on siin midagi ära teha.

ORA.

XVII Metsateadlaste Päev

Peeter Rõigas

Läbirääkimised B. Tuiskvere referaadi „Metsapõlengutest ja nende mõjust nõmmemetsadele“ üle (Järg)

E. Schabak leiab, et nõrgkivi tähtsus on palju suurem kui arvab dr. Reim. Nõrgkivi aladel kasvab mets toredasti kuni ca 15 aastani, siis ulatub peajuur nõrgkivini ja kasv jääb seisma.

Kallak 1,5 m langust 200 m kohta on väike ja nõrgkivi tekkeks soodus.

A. Mathiesen tuletab meele, et eelmise metsateadlaste päeva läbirääkimistel ta toonitas, kuivõrd tähtis on pinnase õhustavuse küsimus. Saga-

dis on olukordi, kus isegi kanarbik on õhupuuduse tõttu hävimas.

Eelkõige tuleks jälgida vanemaid töid, mis on juba tehtud, ja alles siis teha järeldusi ja uusi töid. Mõnes kohas tuleks muuta raiesuunda nii, et vana mets annaks noorele kultuurile varju lõunapäikese eest. Kase juuretoomine nõmmemaadel seguna oleks kindlasti soovitatav.

E. V e s t e r märgib, et katsete korraldamine võtab palju aega, arvestada tuleks ka mujal saadud kogemusi. Traktori, saha ja põhjakohendaja abil peaksime saama ka tulemusi. Tule vastu peame looma tõhusa kaitse, vajaduse korral isegi rakendades liiklemiskeeldu tuleohtlikes metsapiirkondades.

K. M a r e m ä e tähendab, et põlendikke on mitmesuguste mullastikuoludega. Kus nõrgkivi puudub, pole sügavküünd oluline. Ka on tähtis kultuuride hooldamine, hooldamata kultuur kiratseb ja hävib.

P. R õ i g a s väidab, et pinnase õhustamise küsimus on oluline, aga selle kõrval tuleb arvestada ka teisi tegureid. Tähtis on asjaolu, et põlemisel hävib metsakõdu ja toorhuumus. Jäänud tuhandeid uhtuvad toitsoolad alumistesse kihtidesse, ülemised kihid jäävad seega pärast põlemist toitainetekehvadeks. Oluline on ka niiskuse küsimus, kuna toorhuumusekiht, mis enne põlemist oli kasvukoha niiskuse ja toitainete varukohaks, on hävinud. Pinnas muutub steriilseks. Taime juured otsivad seetõttu niiskust sügavamast pinnasest, kus aga toitaineid on vähem. Algul, nagu märgiti, on taimede kasv hea, kuna põlemisel tekkinud tuhk mõjub väetisena ja ka pinnas sisaldab veel toitaineid. Mõne aasta pärast aga hakkab kasv kiratsema, kuna puudub toitainete juurevool (orgaaniline kate puudub). Põlenud aladel tekib komplitseeritud olukord, kus tuleb arvestada kõiki komponente.

K. K e e r d o j a täpsustab oma eelmist sõnavõttu, märkides, et ettetoodud kulude osas olid arvestatud ka hooldamise kulud järgnevate aastate jooksul. Meie oludes ei oleks ka kultiveerimiskulud nii kõrged.

A. M a t h i e s e n toonitab, et mulla õhustamist aitavad suurendada kõdunevad juured. Noorte kultuuride kasvu järele ei saa hinnata nende õnnestumist, eriti kui istutati mujalt toodud mullaga täidetud aukudesse.

O. D a n i e l märgib, et õhustamist on võimalik saavutada harilikult adraga. Kündmise puhul peab aga ka arvestama liiva liikumahakkamise võimalust. Õhustamist võiks soodustada ka mõningate taimede, näiteks lupiini, kasvatamine, millel on terve rida häid omadusi.

N. R o o t s i tähendab, et Saksa kirjanduses juhitakse tähelepanu lupiini kasutamisele metsanduses. See võiks anda meilgi tulemusi. Liivastel aladel on annud parimaid tulemusi sinine lupiin; niiskematel ja savikamatel aladel on parim paljuõiene lupiin, mille vili valmib ka meie oludes.

A. M a t h i e s e n rõhutab, et lupiin annab kaitset ja võib parandada mulla füüsikalisi omadusi, kuid lämmastikuandjana pole tal tähtsust, kuna metsamullas pole erilist puudust N suhtes.

J. L u i k leiab, et tihti on metsateede ja -radade ääres puud kõrgemad kui mujal, seal on aga muld eriti kinni sõtkunud, see näib siiski vastolus olevat kohendamise põhimõttega.

A. V a h a r u räägib lõhkeainete kasutamisest pinnase kohendamiseks Lääne-Euroopas, kusjuures kasutatakse laenguid, mis mulda ainult kergitavad. Välismaise lõhkeaine kalliduse tõttu võiks selle asemel kasutada ka vedelat hapnikku, seejuures oleks mõeldav ka nõrgkivi lõhkumine.

A. N õ m m i k arvab, et niiskuse puuduse kõrval on võimalik mullas ka teatud mürkainete esinemine. Lõhkeainete rakendamisel on mõeldav, et nitroühendid rikastavad mulda N-ga.

A. M a t h i e s e n, märkides mürkainete esinemise võimalust neis kasvukohtades, tähendab, et Sagadi mullades leiti, et teatavatel kihtidel kaer ei kasvanud.

B. T u i s k v e r e ettekandele järgnenud läbirääkimiste lõppedes tehakse kahe-tunniline lõunavaheaeg.

Pärast lõunavaheaega refereerib esimesena prof. A. Nõmmik teemal „Külma mõjust mulla vee liikumisele“, tähendades kokkuvõttes järgmist:

1. Mulla külmumine põhjustab intensiivset vee kogunemist külmunud kihti. Mida rohkem sisaldub mullas vett, seda tõhusam on mainitud nähe ja vastupidi.

2. Külmunud sulamulla piiril tekib veesisalduses suur differentis külmunud mulla veesisalduse kasuks. Külmunud mullakihi aeglasel suurenemisel on mainitud differentis suurem kui külmunud kihi kiire suurenemise korral.

3. Näib tõenäolisena, et mõnel juhul veesisaldus külmunud mullakihis suureneb ka pärast mulla külmumist. Eriliselt ilmneb mainitud nähe, kui külmumise sügavus püsib kauemat aega samal tasemel.

4. Vee mobiliseerumine külmunud mullakihti põhjustab tõhusat veesisalduse vähenemist külmunud mullakihi all olevas sulamullas. Viimane on tõhusam talve teisel poolel.

5. Külmunud kihi sulamine toimub nii pealt- kui ka altpoolt. Meie oludes näib külmunud kihi sulamine altpoolt algavat märtsi teisel poolel.

6. Märtsikuu lõpus, kui muld on veel külmunud, tõuseb veesisaldus külmunud mullakihi all olevas sulamullas.

7. Juba võrdlemisi nõrk öökülm põhjustab intensiivset veekogunemist külmunud mullakihti.

Ettekannet selgitavad ja täiendavad vastavad diapositiivid.

Järgnevatel läbirääkimistel

E. Schabak küsib, kas vaatlustes oli tegu seisva või liikuva veega. Vee liikumine oleneb reljeefist. Kõrgemad kohad uhutakse toitainetest vaesemaks ja seal kasvab halvem mets.

A. Mathiesen pärib, kuidas toimub külmunud mulla niiskuse määramine ja kas külmudes mullas ei teki paisumist?

A. Nõmmik selgitab külmunud mulla niiskuse määramist ja märgib, et külmudes mullas tekkiv paisumine

mõjub alt üles. Katsed teostati Raadil, kus põhjavesi ulatub kümnetesse meetritesse.

Järgnevana refereerib dr. P. Reim teemal „Reisimuljeid Saksamaa metsadest“. Referaat on käesoleva kuukirja nr. 5 ja 7 täies ulatuses ära toodud.

Ülevaatlikule ja pildirohkele ettekandele järgnenud läbirääkimistel

E. Schabak arutab tamme kasvatamise võimalusi meie kodumaal, märkides, et meil võiks tamme kasvatada varjatud kohtades nagu jõeorud jne. üsna edukalt.

A. Nõmmik küsib, missuguste mõõtudega valmistatakse Saksas küttepuud.

A. Mathiesen märgib oma 1938. a. reisist Saksamaale, tähendades, et tüvede vedamine toimus teretena, kuna aga väljaveoks neid sageli tükeldati.

Kuivõrd on jahiloomad kahjustanud metsa?

V. Ritslaid küsib, kas kuuse koore kogumist parkainete saamiseks teostati juba ka varem ja kas seda koguti ainult torudena või ka teisiti?

P. Reim selgitab, et metsas on küttepuude pikkuseks 1 m. Väljavedu teostus siiski pikkade materjalidena kahehobusevankreil. On võimalik, et ostjad ise lühendavad materjale. Mõned Saksa metsamehed väitsid, et metsloomade kahjustuste vältimiseks oleks väiksema jahilise tähtsusega aladel kitsede arvu reguleerimine.

Koore kogumine näib olevat laienatud alles viimastel aastatel. Arvatavasti olenevalt veokaugusest ei teostata seda kõigis metskonnis.

A. Nõmmik arvab, et meie küttepuude halupikkuses mõõt 0,5 m on ebasobiv, laadimine on tülikas, transport raskendatud, riidad kukuvad ümber jne. Kas ei tuleks leida sobivam mõõt?

K. Keerdoja märgib, et vedu pikkade palkidena on Saksamaal hästi teostatav, kuna teed on head. Soomes, Saksas ja ka mujal on küttepuude halupikkuseks 1 m, meil on hoitud kinni poolemeetrilisest halust.

Viimsena refereerib esimesel päeval T. Ü. Botaanika Aia õpetatud aednik Harjo Sandur teemal: „Märkmeid ja värvipilte Daanist“. Referent annab algul lühikese ülevaate Daanist ja Daani metsandusest.

Daani on metsavaeseimaid riike Euroopas. Mets on pidanud aegade vältel taganema põllu eest, kuna põllumajanduse kiire areng toimus peamiselt metsa arvel. Kogu metsapindala ulatub 367000 ha-ni, moodustades 8,5% üldpinnast. Seejuures on metsad jaotatud ebaühtlaselt.

Puuliikidest on enamuses lehtpuud: pöök, tamm, saar, vaher, valgelepp

j. t. Okaspuid on üldiselt vähe, kusjuures on märkimisväärne, et harilik kuusk on Daani sisse viidud 1760. a. ja nüüd moodustab see kuni 25% kõigist puistuist.

Daani veab välja lehtpuumaterjali, sisse veab aga okaspuumaterjali ja seda peamiselt Rootsist ja Soomest.

Edasi pakub referent kuulajaskonnale väga huvitava matka Daanis — värvipiltides. Tehniliselt laitmatutel piltidel anti kujukas ülevaade Daani elust-olust kui ka metsandusest ja parkidest, eriti nende dendroloogilisest osast.

Ettekandele läbirääkimisi ei järgnenud.

(Järgneb.)

Mitmesuguseid teateid

Alfred Laanso 50-aastane

16. juulil s. a. pühitses Jõhvi metsaülem, Eesti Metsateenijate Ühingu Jõhvi osakonna juhatuse esimees ja Jõhvi Metsaühingu esimees A. Laanso oma 50. sünnipäeva.

Juubilar on kohusetruu ja õiglane oma ametis, pühendades kogu oma

energia ja jõu meie metsanduse arendamiseks, hoolitsedes sellejuures igati kaasteenijate olukorra parandamise eest.

Oma tagasihoidliku, karske, õiglase ja vastutuleliku iseloomuga on A. Laanso võitnud kõigi kaasteenijate ja ümbruskonna rahva täielise lugupidamise. Kõik, kes on A. Laanso'ga kokku puutunud kas ametialal või isiklikes asjus, võivad seda üksmeelselt kinnitada.

Juubeli puhul toimus 16. juulil s. a. Jõhvi metskonna metsateenijate ja Jõhvi Metsaühingu juhatuse liikmete osavõtul ühine koosviibimine, kus juubilarile anti üle mälestuseks väärtuslik kink. Koosviibimisel asetleidnud sõnavõttudes kriipsutati alla A. Laanso seltsimehelikku ja head suhtumist kõigile kaastöölisile ja tuttavaile.

Tublile töömehele soovivad lõpmatut jõudu ja tahet veel paljudeks aastateks meie metsade kasvatamisel ja kaitsmisel

Eesti Metsateenijate Ühingu
Jõhvi osakond,
Jõhvi Metsaühing.

Muudatusi riigimetsateenijate koosseisus

Ametisse nimetatud.

Johannes Haugas Metsakorralduse Büroo metsataksaatoriks 16. VI 40. a.

Edgar Tomingas Metsakorralduse Büroo vanema metsataksaatori ajutiseks kohustetäitjaks 16. VI 40. a.

Artur Saluvere Roosa metsk. abimetsaülem ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Ants Vihmand Metsakorralduse Büroo metsatähtniku ajut. kohustetäitjaks 25. VI 40. a.

August Taal Vihterpalu metsk. III jaosk. metsniku ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Volli Allas Roosa metsk. Kirikumõisa vahtk. metsavahiks 11. V 40. a.

Aleksander Liht Karksi metsk. Ruto vahtk. metsavahiks 27. V 40. a.

Jaan Mätlik Väätsa metsk. Epo vahtk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 20. V 40. a.

Arnold Romet Taali metsk. Kivinina vahtk. metsavahiks 21. V 40. a.

Vallo Puide Sagadi metsk. Ranna vahtk. metsavahiks 18. V 40. a.

Enn Ahto Kohtla metsk. Risti vahtk. metsavahiks 15. V 40. a.

Ants Lattik Paasvere metsk. Rahkla vahtk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Bernhard Peepmaa Kivinõmme metsk. Liiva vahtk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Eduard Alavere Kivinõmme metsk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Evald Luitva Anija metsk. Sangaste vahtk. metsavahi ajut. kohustetäitjaks 1. VI 40. a.

Oskar Mäesalu Kurista metsk. Palgisaare vahtk. metsavahiks 20. V 40. a.

Ümber paigutatud.

Roosa metsk. abimetsaülem Aleksander Murumets Polli metsk. abimetsaülemaks 1. VI 40. a.

Kivinõmme metsk. Liiva vahtk. m.-v. Paul Alavere Kolga metsk. Pudisoo vahtk. metsavahiks 11. V 40. a.

Sagadi metsk. Naareti vahtk. m.-v. Oskar Tammist Kunda metsk. Tigapõllu vahtk. metsavahiks 1. VI 40. a.

Vastseliina metsk. Tsorona vahtk. m.-v. Karl Viira sama metsk. Halla vahtk. metsavahiks 1. V 40. a.

Käskkirja 30. V 40. a. nr. 27 § 11 paranduseks ja täienduseks lugeda m.-v. Ernst Lehtpuu ümberpaigutus toimunuks Väätsa metskonnast Triigi metskonda ja Väätsa metsk. Epo vahtk. valve panduks arvates 1. maist kuni 20. maini s. a. metsnikule L. Peetsile.

Aegviidu metsk. Ringi vahtk. m.-v. Ants Öösalu Huuksi metsk. Kuusiku vahtk. metsavahiks 1. VI 40. a.

Teenistusest vabastatud.

Polli metsk. abimetsaülem Paul Ritspäärg parandamatu haiguse tõttu 1. V 40. a.

Metsakorralduse Büroo vanem metsataksaator Klavdi Popov parandamatu haiguse tõttu 16. VI 40. a.

Kuusiku metsk. asjaajaja Erich Humal ülemineku puhul Siseministeeriumi teenistusse.

Saare metsk. Linnu vahtk. m.-v. Oskar Tihane surma tõttu 27. V 40. a.

Kolga metsk. Pudisoo vahtk. m.-v. Gustav Saltsbergi 65 a. vanusepiiri ületamise ja parandamata haiguse tõttu 11. V 40. a.

Püssi metsk. Oandu vahtk. m.-v. Kristjan Väliste omal palvel 1. VI 40. a.

Roosa metsk. Kirikumõisa vahtk. m.-v. Oskar Saal 65 a. vanusepiiri ületamise ja parandamatu haiguse tõttu 10. V 40. a.

Käskkirja 17. V 40. a. nr. 23 § 3 osaliseks muutmiseks lugeda Sagadi metsk. Oandu vahtk. m.-v. Nikolai Kits teenistusest vabastatuks arvates 5. maist s. a.

Kurista metsk. Palgisaare vahtk. m.-v. Karl Valdmann 65 a. vanusepiiri ületamise ja parandamatu haiguse tõttu 10. V 40. a.

Huuksi metsk. Kuusiku vahtk. m.-v. Kustas Roos BES 4215 ettenähtud korras 1. VI 40. a.

Käskkirja 28. V 40. a. nr. 26 § 5 täienduseks lugeda Vastseliina Halla vahtk. m.-v. Kusta Birmas teenistusest vabastatuks ka parandamatu haiguse tõttu.

Paasvere metsk. Rahkla vahtk. m.-v. Osvald Sekk surma tõttu 19. V 40. a.

Käskkirja 21. V 40. a. nr. 24 § 3 täienduseks lugeda Püssi metsk. Mehide vahtk. m.-v. Kaarel Kirs teenistusest vabastatuks ka parandamatu haiguse tõttu.

Vastseliina metsk. Tsorona vahtkond lugeda likvideerituks ja liidetuks Halla vahtkonnaga arvates 1. maist 1940. a.

Tulge

Tartu näitusele

24.—27. augustil 1940

Ülesandmisi võetakse vastu kuni

19. augustini s. a.

Tartu näituse büroos, näitusväljakul,

Näituse tänaval 31/33

Telefonid 21-01 ja 20-26

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TELLIGE VEEL TÄNA

OMA HUVIDE KAITSJA EESTI-
MAA KOMMUNISTLIKU PARTEI
(III KOMM. INTERNATSIONAALI
SEKTSIOONI) HÄÄLEKANDJA

„KOMMUNIST“

T E L L I M I S H I N N A D:

1 kuu postiga	1 kr. 80 s.	postita*)	1 kr. 55 s.
2 kuud "	3 " 60 "	"	3 " 10 "
3 " "	5 " — "	"	4 " 25 "
4 " "	6 " 50 "	"	5 " 50 "
5 " "	8 " — "	"	6 " 75 "
6 " "	9 " 50 "	"	8 " — "
1 aasta "	18 " 50 "	"	15 " 50 "

Välismaale: Läti — 2 kr., Leetu — 3 kr. ja mujale —
4—5 krooni kuus. Aadressi muutmise 25 senti

*) Postita tellimise korral tuleb leht kontorist ise ära viia

ÜKSIKNUMBRI HIND 7 SENTI

TELLIMISI VÕTAVAD VASTU:

kõik postiasutused, „Kommunisti“ pea-
kontor, Tallinn, Pikk 2, abikontorid ja
esindajad koha peal. „Kommunist“ ilmub
iga päev